

IX.

MAŠA
SLOVENŠČINI

ČAKO JE
LADJEDELNICO
IV. MARKA?

TO NAŠI DEŽELI

AMERIŠKI
N NAŠ ŠTUDENT

DEKLE IN FANT

RADIO

INTERVJU
NABREŽINSKIM
UPANOM

GLEDALIŠČE

ENJIGE

ESMI IN PROZA

VSEBINA

Lojze Škerl: Vsak narod naj v svojem jeziku Boga časti	21
Igor Tuta: Ko govori tišina	22
Dr. J. Pogačnik: O narodnih manjšinah	22
Marinka Pertot: Zarjavelo sidro	23
Po naši deželi	24
Zora Saksida: Tujci povsod	26
Lojze Škerl: Kaj pravite vi?	27
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki	28
Eg'dij Vršaj: Obramba »Sv. Marka« je obramba de'a, obramba Trsta	30
ip: Ameriški in naš študent	32
Marija: Dekle v krogu življenja	33
Marij Maver: Veter s pamppe	35
Marec v znamenju postnega časa	35
Radijski govorjeni sporedi	35
Marinka Pertot: Moje misli, Kraška burja, Nocoj je slavec	36
ip: Intervju z g. županom D. Legišo	37
Politika	37
Knjige	38
Gledališče	38
Kronika	39

Uredil
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema
Sergej Pahor

Revijo izdaja uredniški odbor: Sergij Canciani, Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerl, Drago Stoka, Češcut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-uredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

F.to na platnici: Devinski grad

SE JE DELEGACIJA IZ LJUBLJANE ZANIMALA ZA VSE DELO MANJSINE?

Pred kratk'm smo brali, da se je mudila v Trstu delegacija iz Ljubljane z dr. Marianom Brecljem in g. Lubejem na čelu. Ogledali so si Kulturni dom in prisostvovali predstavi Slovenskega gledališča. Zelo m2 zanima, ali so tisti, ki so sprejeli to predstavništvo republike Slovenije, informirali goste tudi o kulturni, politični in narodni delavnosti vseh tistih organizacij, ki delujejo med manjšino, pa niso bile na sprejemu. Ali sploh Ljubljana za vse to ve, ali ji še vedno nekateri tu zakrivajo in omalovažujejo ali kar naravnost zamolčijo vse tisto, kar delajo nemarksistične organizacije, kakor so več ali manj ignorirali vsa leta po vojni?

IV. S.

Na vprašanje Vam, žal, ne moremo odgovoriti, ker nismo bili na razgovorih in na sprejemih.

OSEBNI PROBLEM

Zadnjič sem z zanimanjem prebral v Mladiki pismo fanta, ki govori o tem, da se je hotel poročiti z dekletom z Juga. Veste, da se mu prav nič ne čudim? Saj človek res ne ve, kje bi si dobil življenjsko družico med našimi dekleti. Tudi jaz imam iste izkušnje kot pisec. Imam vtis, da gleda vsaka le na to, da se bo čim bolje imela. Po možnosti naj bi bil mož v državni službi. Naj bi bil potem že častnik ali podčastnik, orožnik ali pa vsaj uradnik pri ACEGAT. Kdo bi se še menil za kakega fanta, ki se morda ukvarja s kmetijstvom ali pa s kakšno obrtjo. Tam bi bilo treba delati.

Vi, gospod urednik, sicer daste nekaj »blaževiga žegna« kot pravi moja nona. Fanta potolažite, da so še idealna dekleta na svetu in da je tudi še ljubezen. Ampak, pokažite mi jo, pokažite! Saj ste lepo potolažili, a jaz le ne verjamem, da je še kaj drugačnih naših deklet kot sem prej zapisal. Vse so preveč razvaje-ne. Tiste, ki so daleč od teh prena-sičenih mest, so pa vendar drugač-ne. To sem že tudi jaz videl. A te niso naše krvi. Je že lepo ostati doma, pa če te ta tukaj vzame samo zato, ker bi hotela brezskrbno živeti — kaj mislite, kaj je bolje?

Zapisal sem, da je to osebni problem. Pa ni samo moj osebni problem, ampak mnogih naših fantov.

Pa tudi deklet. Poskušajte ga pomagati reševati.

Ne zamerite! Lepo Vas pozdravljam

Sergej Si., Breg

Vprašanje, ki smo ga zadnjič zno-va načeli s pismom in pred letom s člankom in s številnimi odgovori na naš članek, kaže, da je to res eden izmed zelo velikih in perečih problemov. Gospod Sergej bo razumel, da urednik ne more s prstom pokazati deklet, ki bi bilo drugačno od tistih kot jih vidi on. Napisali smo samo, da pa vendar so še tudi drugačne. Naša revija se bo ponovno ukvarjala s tem vprašanjem v člankih naših pedagogov. Vabimo tudi matere in očete, da napišejo kaj o tem. In predvsem naša dekleta.

Razen tega pa mislimo, da bi bilo zelo koristno obravnavati to vprašanje na kakih mladinskih pedagoških večerih, kot so bila na primer pred časom stanovska predavanja v nekaterih naših krajih. V medsebojnem pogovoru bi mogli marsikako stvar razjasniti.

KONEC FEBRUARJA

Zadnjič ste pisali, da so obljubili vselitev v novo stavbo liceja že konec februarja. Moja hčerka še nič ne ve, kdaj se bo licej selil in še nič ne kaže, da bo to v nekaj dneh. So bile Vaše informacije slabe, ali je kaj drugega?

Oče dijakinja

Tako so nam rekli: konec februarja! Trenutno dela še niso končana in pravijo zdaj: v 15. dneh! Upamo, da bodo zdaj besedo držali.

SPLOSNA STAVKA

Zadnjič, ko smo stavkali zaradi lajdjedelnice Sv. Marka je bilo naše mesto res žalostno. Vse je bilo zaprto. Toda po cesti so se pomikale dolge, skoraj bi lahko rekel, nepregledne vrste avtomobilov. Vse je hitelo ven. Največ so šli iz mesta, preko meje. V bližnjih gostilnah za mejo je bilo vse polno. Tržčani so se najedli in napili, potem pa so se spet vrnili domov.

Razmišljal sem o tej stvari. Vse tržaško gospodarstvo ni bilo ta dan ohromljeno. Koliko škoda! Koliko ljudi ni nič delalo, koliko podjetij ni nič zaslužilo! Koliko jih ni moglo izpolniti svojih obvez, ker je bilo vrženih toliko ur dela v morje. Denar je šel čez mejo. Pozno ponoči so prihajali spet Tržčani domov in na-

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

Vsak narod naj v svojem jeziku Boga časti

LOJZE ŠKERL

Slovenski duhovniki na Tržaškem in Goriškem naslavljaajo na svoje rojake naslednje pismo:

»Dovolite, da se slovenski duhovniki na Tržaškem in Goriškem obračamo na Vas s posebnim pismom, ki Vas želi opozoriti na izredno važen dogodek v zgodovini našega naroda, posebno še tukaj na Primorskem.

Dočakali smo namreč čas, ko je poleg drugih živih jezikov tudi naš dragi materin jezik povzdignjen na oltar: s 7. marcem postane tudi pri nas za Slovence uraden bogoslužni jezik slovenščina.

Tako je sveta Cerkev po dolgih 1000 letih v celoti sprejela najbolj naravno in uspešno jezikovno načelo, ki sta ga razglašala slovenska apostola sv. Ciril in Metod: pred Bogom so vsi jeziki enaki in vsak narod naj v svojem jeziku Boga časti.

Mnogi naši rojaki so že v bližnji preteklosti za svoj jezik morali mnogo trpeti. Posebno oni in z njimi vsi primorski Slovenci se moramo zato bogoslužja v domačem jeziku resnično vzveseliti. Če je v nas le količkaj narodnega čutenja, ne smemo dopustiti, da bi tako velika kulturna pridobitev šla mimo nas brez odmeva.

Toda stvar ima še globlji pomen. Končno moramo priznati, da je človek ustvarjen za neki višji cilj: napredovati mora v dobrem, posebno v medsebojni ljubezni, slednjič pa doseči trajno srečo. K temu pa nam, kristjanom najbolj pomaga, če radi zahajamo k nedeljski maši in če potem skušamo iz nje živeti. In bogoslužna obnova, ki stopi v veljavo 7. marca, ima prav ta namen: približati nam hoče sveto mašo in nas tako obogatiti in osrečiti za čas in večnost.

Zato s posebno ljubeznijo vabimo zlasti tiste naše rojake, ki so se zaradi posebnih razmer in krivic verskemu življenju odtujili: poskusite se znova približati Cerkvi, Kristusu, Bogu. Videli boste: ne bo vam žal. Zdaj je čas. Ne zamudite najbolj ugodne prilike. Slovenska maša je namenjena v prvi vrsti vam.

Dragi rojaki, očetje, matere, fantje, dekleta in otroci: V nedeljo 7. marca in potem vse nedelje in praznike — na svidenje pri slovenski maši.»

Naši ljudje bodo z veseljem vzeli na znanje te razveseljive novice, ki niso več nove, saj smo o njih že večkrat pisali. O tem ne more biti dvoma. A z vpeljavo domačega jezika zdaleč ne bo vse storjeno, so dejali slovenski škofje. Tega se dobro zavedajmo, da ne bomo že v bližnji bodočnosti doživeli bridko razočaranje.

Uvedba domačega jezika je le sredstvo, ki nam naj pomaga, da bo bogoslužje postalo za vse vir milosti ter pot do tesnejšega zbližanja z Bogom in maša »vesela skupna daritev božje družine, ki svojega Očeta v nebesih ljubi, zato časti, se mu zahvaljuje, ga zaupno prosi in mu zadostuje.« Ni dovolj, da se veselimo uporabe slovenskega jezika, ki bo najbolj prišel do izraza in veljave pri ljubečem spoznavanju božje besede. Spremeniti se mora tudi duh, s katerim bomo pri maši. Poživitev bogoslužja po materinem jeziku mora poživeti našo vero, oživeti našo zvezo z Bogom in osvežiti čut za potrebe našega bližnjega.

Maša mora biti vesela skupna daritev božje družine, v kateri ima vsak družinski ud svoj delež, vsak ud svojo odgovornost. Veselje v družini je sad včasih trdega napora vseh družinskih udov. Slovenski jezik nam je dan v bogoslužju (najprej pri maši, pozneje pri vseh zakramentih in zakramentalih), da bomo bogastvo božje besede lažje spoznali, cenili in z večjim veseljem sprejeli. Slovenski jezik nam je dan pa posebno z namenom, da vsak ud slovenskih družin lažje in z večjim veseljem doprinese svoj dar za božjo daritev in za ustvaritev domačega ognjišča ob božjem oltarju.

Slovenščina v bogoslužju je za nas čast in dolgo pričakovano doživetje. A je predvsem velika odgovornost.

Ali bomo znali svoj materin jezik na tako odličnem mestu uporabiti za večanje božje časti, za lepšanje službe božje, za rast v božji milosti, za povratek naših bratov k studencu prave nadnaravne sreče, za ustvaritev medsebojnega zaupanja, opore in ljubezni?

Vse to je mogoče, a ne brez truda in prizadevanja vseh članov naše družine.

KO GOVORI TIŠINA

Verski list, ki izhaja v Ljubljani, objavlja razgovor urednika z ljubljanskim nadškofom dr. Jožefom Pogachnikom.

„Prevzvišeni! Na tretjem zasedanju vatikanskega cerkvenega zbora ste govorili o narodnih manjšinah. Svetovni časopisi so s poudarkom poročali o vašem govoru. Nekateri listi pa so menda vaš govor popačili. Ali bi našim bravcem lahko kaj več povedali o tem?”

Odg.: „V imenu vseh slovenskih škofov sem na koncilu povedal, da je papež Janez XXIII. dal koncilu pastoralne naloge, ne pa naloge, da znova obsoja zmote. Pridružil sem se kardinalu Alfrinku s Holandije, da bi nove obsodbe tudi nič ne koristile. Za razgovor z vsemi ljudmi, ki so dobre volje, tudi z brezverci, je treba predvsem očitne in prepričujoče ljubezni, ki izvirajo iz Kristusa, ki je prišel iskat, kar je zgubljenega.

Nevera mnogih je, sem rekel, nedvomno znamenje časa, iz katerega se moramo po Gospodovem naročilu učiti. Vendar neverni niso samo na vzhodu temveč tudi na zahodu, in verni niso samo na zahodu, temveč smo tudi na vzhodu!

Naša naloga ni, da smo sodniki, temveč vpraševati se moramo, kaj Bog od katoličanov terja v takih časih. Božja previdnost dopušča tudi nevero z namenom, da nas temeljito spreobrne in k sebi pritegne. Naše dolžnosti v takih časih so: 1. molitev in pokora, h kateri nas je papež Pij XI. tako pretresljivo klical v svojih okrožnicah; 2. socialne reforme, brez katerih se socialne revolucije ne bodo ustavile, in 3. spoštovanje pravic narodnih manjšin, o katerih je pisal Janez XXIII. v svoji okrožnici „Mir na zemlji”. Tudi Cerkev naj v deželah, kjer jih ima, velika posestva prostovoljno razdeli, sicer se kaj lahko zgodi, da jih bo oddala prisiljeno. Narodne manjšine imajo

Tisti večer je bil čudovit. Spominjam se ga od trenutka do trenutka takega, kakršen je bil, ves prepojen z mladostnim ognjem, s sproščenim smehom, s pesmijo, ki je privrela prav iz dna duše. Sedeli smo, da bi govorili in govorili smo, da bi bili veseli. Štirje smo bili in čisto sami v tesni koči pod mogočnimi skalami. Prišli smo v kraje, ki so nam bili tuji in čutili smo se proste. Zato so se nam za bežen trenutek pretrgale vse vezi, ki nas vežejo na svet, na življenje, ki ga moramo živeti, da se odplačamo neznani sili usode. Zakaj bi torej ne bili veseli, sproščeni in brezskrbni v tej gorski tišini, v višinah nam še neznanih lepot!

Spregovoril je prvi in vse, kar je povedal, je bilo čudno in zanimivo, veselo in žalostno, toda popolnoma resnično, zakaj neizbrisen greh bi zakrivil, kdor bi polagal laž na sončna tla naših duš. Slutili in čutili smo njegove besede, kakor občuti planinec neznano silo, ki ga vleče proti vrhu. Besede, pa naj so bile že kakršnekoli, niso zaman trkale na duri naših src. Saj so bila naša srca že od začetka odprta vsemu, kar je lepega. In vselej, kadarkoli sem se kasneje spomnil na večer pod vlažnimi in mrzlimi pečinami, sem slišal tisto šepetanje neizgovorjenih besed, tiste čiste misli, ki so se utrinjale, kot zvezde v avgustovi noči in moje oči, čeprav so bile spet omrežene in prepletene z zankami, so slutile, kaj sta vesoljna resnica in ljubezen.

Potem smo plegli, a zaspati ni mogel nihče. Kako bi le moglo zaiti v pozabo spanja in v objem neresničnih sanj srce, ki je odkrilo nov zaklad? Življenjski doživljaji so ostali daleč za nami, ostali so pri človeku, ki si ne upa v strmine in so mu v škodo in v korist. A naše resnično življenje je bilo tu, nad dolinskimi sencami v upanju in v svobodi in šele tu je bilo srečno.

Okrenil sem se na trdi postelji k prijatelju, ki je ležal nasproti. Tudi on je imel široko razprte oči in čeprav ni govoril, vem, da je imel svoje misli prav tam, kjer so bile moje.

Tedaj se mi je v tisti tišini in temi zgodilo nekaj nepričakovanega. Bilo je skoraj kot sanja, ki pride, se te komaj dotakne in gre.

Stal sem na visoki skali prav blizu koče in sem gledal v dolino. Tako je, gledal sem v svoje preživeto življenje in v njegove doživljaje in v njegove zanke. Toda nikake potrnosti, nikake tesnobe ni bilo v moji duši. Tako daleč sem bil nad vsakdanjostjo in vendar se mi je zdelo, da ji nisem bil nikoli tako blizu.

Gledal sem v preteklost.

Sonja je imela lepe, dolge, rjave lase, prevezane nad čelom z rdečim trakom. Taka mi je vsaj ostala v spominu. In imela je velike, jasne, temnorjave oči, vesele in velike, da je bilo človeku toplo, ko se je vanje zazrl. Vedno jih je imela take, to se pravi, odkar sem jo poznal. Toda šele tam okrog dvanajstih let sem opazil te lepe oči, polne vesele mladosti. Od tedaj sem jo drugače gledal in ko smo se igrali, sem ji drugače podajal roko, vse bolj nežno. Nič ne vem, kdaj se je ona zavedla mojih prikritih pogledov. Smejala in šalila se je kot prej. Potem je nekega dne obolela. Morala je v posteljo in ležala je nekaj dni.

Naša mlada družina, ki se je ob lepih popoldnevih brezskrbno podila po gmajni in plezala čez sive skale in trgala obleko

po grmovju, navadno ni veliko žalovala, če je zmanjkal kdo izmed nas. Tako in tako nas je bilo dovolj.

Sonja je obolela in ni je bilo k nam prvi dan in ne drugi dan. Tretjega dne tudi mene ni bilo k družini. Sel sem jo obiskat. Še danes mi ni povsem jasno, kaj me je pripravilo do tega. Bila je vsa mirna, le njene oči so kot vedno živo govorile. Pritajeno sem jo pozdravil in to je bilo vse. Nisem si upal govoriti drugega, zakaj vedel sem, da bi z neprimerno besedo žalil to, kar je govorilo moje srce.

Morda sem tako stal nekaj trenutkov, morda ure in ure. Saj čas ni imel tedaj zame nobenega pomena. Odšel sem nato iz sobe, ne da bi ji dal roko, niti približal se ji nisem. Nisem se upal.

Ležal sem na trdi slamnjači in sem se spominjal teh trenutkov. Kako je bilo lepo obujati kristalnočiste spomine v tej gorski tišini. In glej, med tem, kar je nekoč govorilo srce ob bolniški postelji in med tem, kar zdaj čuti, ni nobene razlike. Tako je, ko je srce svobodno in veselo in odkrito.

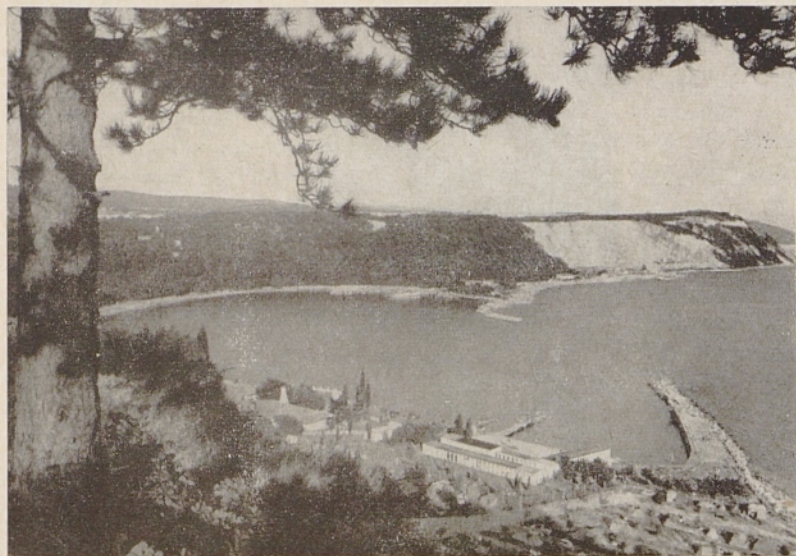
MARINKA PERTOT

Zarjavelo sidro

Zarjavelo sidro,
prebita ladja,
grenke solze v očeh...

To je ostalo
od nočnega viharja!

A ko v viharju
raztrešči se moja ladja,
bo ostal vsaj spomin?

SESLJANSKI ZALIV

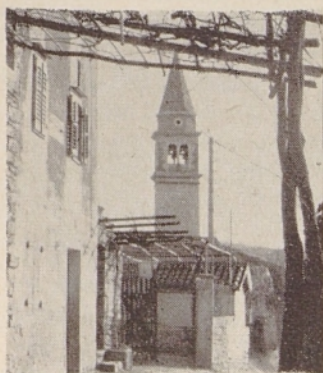
pravico do svojega razvoja, svojega jezika in svoje kulture, z lastnimi vrednotami pa naj obogate večinski narod, med katerim žive.

Intervencijo o narodnih manjšinah so s svojimi podpisi podprli vsi jugoslovanski škofje...

Cerkev je dolžna, da oznanja Kristusov nauk pravice in ljubezni ter brani pravice narodnih manjšin zoper nekrščanski nacionalizem. Žal med mnogimi malodušnimi rojaki onstran naših meja narodna zavest zamira. Premalo se zavedajo, da je vsak, ki zavrže narodno zavest, v nevarnosti, da zgubi tudi vero, zakaj pri obeh gre za to, kar je v človeku najglobljega. Človek se z Bogom najbolj iskreno pogovarja v materinskem jeziku. Žal imajo naši rojaki za mejami premalo takih, ki bi jim narodno zavest budili in vžigali. Občudujem pa naše manjšine, ko s tolikim pogumom opozarjajo oblasti svojih dežel na spolnjevanje mednarodno sprejetih obveznosti."

„Ali bi želeli kaj posebnega povedati tisti naši mladini, ki ceni vse, kar je tujega, premalo pa spoštuje naše verske in narodne svetinje?"

Odg.: „Mislim, da je vaša sodba o današnji mladini prestroga. Govorim predvsem o mladini, ki iskreno veruje. Naša mladina je zdrava in ima mnogo idealnega poleta. Zato vanjo zaupam. Spominjam se, kako smo v ljudski šoli kmečki otroci vedno za malico menjavali kruh z delavskimi otroki. Oni so imeli radi našega črnega, mi pa njihovega belega. Pa nihče ni svojega zaničeval. Nekako tako bo z mladino, ki ceni tudi tuje vrednote. Naj se nauči tujih jezikov! Kolikor jezikov kdo zna, toliko oken mu je odprto v široki svet. A topel dom je le eden: domovina, katera nas duhovno hrani in oblikuje. Res je, da je tistega romantičnega in sentimentalnega domoljubja že davno konec. Tiste nedeljsko razpoložene Slovenije, o kateri često še sanjajo naši izseljenci, ni več. A tudi domovina s kadečimi se tovarniškimi dimniki, ropotajočimi stroji in brnečimi avtomobili je vredna ljubezni. Domovina je mati... Le pšite o naših svetinjah, tudi o naši verski zgodovini. S tem boste vzgajali pristno domoljubje, ki je kakor ljubezen do rodne matere prelepa vrlina."

SLOVENSKI VEČERI V MAČKOVLJAH

Kot prejšnja leta tudi letos Slovenska prosveta v Mačkovljah prireja *Slovenske večere*, ki bi naj kot nekaka ljudska univerza kulturno dvigali vse vaščane, mlade in stare. Takih večerov ni mnogo, so pa zato lepo pripravljene in prav zanimive.

Prvi Slovenski večer v letošnjem zimskem obdobju je bil posvečen pesniku Simonu Gregorčiču. O goriškem Slavčku je silno privlačno govoril pesnikov rojak g. Mirko Mázora, ki Gregorčiča izredno dobro pozna, spoštuje in ljubi. Domači šolarji so recitirali Gregorčičeve pesmi. Večer je povzdignil nastop vaškega pevskega zbora, ki že petnajst let uspešno goji cerkveno in posvetno petje.

Na drugem Slovenskem večeru je prof. Bojan Pavletič zelo poljudno podal zgodovino smučanja, posebno med Slovenci, dr. Rafko Dolhar pa je pokazal vrsto skioptičnih slik s planinskega smučanja. Večer je potekal v prijetnem domačem vzdušju in je zadovoljil ne le mladino, temveč tudi starejše.

Tretji Slovenski večer je bil posvečen pesniku Francetu Prešernu. Na sporedu so bile poleg recitacij in govora tudi filmske slike in bralna predstava o pesniku Prešernu, ki jo je živo izvajal dramski oder Slovenskega kulturnega kluba iz Trsta. Predstavo je pripravil akademik Franko Zerjal. Vaščani so spremljali izvajanje mladine s pozornostjo in velikim odobravanjem.

Ker v Mačkovljah nimamo dvorane, morajo biti Slovenski večeri v preprosti srenjski sobi. Veseli smo, da imamo te kulturne večere, toda še bolj veseli bi bili, če bi imeli zanje tudi primerne prostore. R. S.

KRAŠKI SPREHODI: VOLNIK

Tržačani smo znani kot navdušeni izletniki in čeprav živimo ob morju, se večina izmed nas navdušuje za gore.

Nekoč je bil izlet v gore pravo potovanje, skorajšnja ekspedicija in zato je bil alpinizem drag šport. Torišče tržaškega izletništva je bil Kras, tako pred nosom in poceni. A danes, ko je že vse motorizirano, si lahko vsako nedeljo privoščimo visogorsko turo. Tako je Kras, kot izletniška točka, prešel nekako v ozadje. Vendar in to posebno jeseni in spomladi, ko je v gorah mrtva sezona, se še vedno vračamo med bore in melišča in vedno znova odkrivamo skrite koticke.

Zal današnji povprečni izletnik, tako imenovani »ljudožerec«, pozna le majhen del kraške planote, po večini trato okrog gostilne, na kateri velikodušno pušča prazne konzervne škatlice in steklenice. Takemu »izletniku« so na srečo najlepši kraški koticčki neznani.

Vzemimo na primer enkrat najbolj obiskano kraško točko — Volnik. Roko na srce, koliko izmed nas se je povzpelo nanj? Malokdo, mislim, čeprav je Volnik pravi kraški paradiž.

Volnik lahko vidimo iz vrta vsake kraške gostilne, zato ga vsaj od daleč prav gotovo vsi poznate. Visok je kakih 550 metrov in se dviga skoro ob meji, severno od Velikega Repna.

Izkoristimo sončno nedeljo, takih je pozimi pri nas dovolj, in pojdemo na Volnik.

Avtomobil pustimo v Velikem Repnu in poiščimo pot, označeno z markacijo št. 15.

Kolovoz se vije med bori in jeseni in kmalu preide v čudovit hrastov gaj. Ti hrasti so potomci tistih, ki so nekoč poraščali vso kraško planoto in so jih Tržačani v 15. stoletju popolnoma uničili. Tale pravljici koticček nam priča, kakšen je moral biti Kras v starem in srednjem veku.

V slabi uri smo na vrhu, ki je le malo poraščen in zato odpira našemu pogledu široka obzorja. Ako nam je vreme milo in je zrak čist, nam oko pluje od belih Dolomitov, preko Julijcev in črnega Trnovskega gozda, objame nešteto kraških vasi in se ustavi na očaku Nanosu. Posebno jeseni od tu lahko občudujemo prekrasne sončne zatone, saj nam je morje na dlani.

Pazimo, da v naši izletniški vnemi ne prekoračimo meje, ki se vije prav blizu po severnem pobočju Volnika.

Tega popoldanskega izleta seveda ne moremo primerjati z visokogorskimi turami, vendar nam bo koristen duševni in fizični trening.

V slabih 45 minutah smo zopet v Velikem Repnu, kjer nas čakajo fičko, gostilna in morda vesela družba.

K. S.

PREDPUSTNI NASTOP V KATOLIŠKEM DOMU

Tudi letošnjo predpustno nedeljo je vladalo v Gorici in v okolici veliko zanimanje, s kakšnim sporedom se bodo predstavile posamezne prosvetne skupine na prireditvi v Katoliškem domu, ki jo je tudi letos organizirala Zveza katoliške prosvete v Gorici.

Predstavilo se je kar precej skupin. Sodelovali so: skavti, skavtinje, Doberdobska skupina, števerjanska, Srednješolski klub in skupina iz Pevme. Izven tekmovanja je nastopila Podgora.

Občinstvo je spet napolnilo naš osrednji dom in z nestrpnostjo čakalo nastopov. Vse je toplo pozdravljalo. Predstavljal jih je g. *Viktor Prašnikar*, ki je na prijeten in vesel način povezoval točko za točko.

Radovedno smo čakali izida tekmovanja. Prvo mesto je že tretjič zasedla PEVMA. Ansambel je izvajal 4 pesmi res zelo ubrano, čeprav celotni spored ni bil v stilu pusta.

Drugo mesto je komisija dodelila SREDNJEŠOLSKE-MU KLUBU za njegovo izredno posrečen prizor.

Tretje mesto pa je dobila živahna in delavna skupina iz ŠTEVERJANA za prav tako dobro odigran prizor.

A občinstvu je vsesplošno najbolj ugajala kratka opera iz Podgore.

To je bil prijeten popoldan in smo prepričani, da bo prihodnje leto tekmovalo še več skupin kot letos. Ta rastop je postal že tradicionalen za nastopajoče, občinstvo pa ga ta dan z veseljem pričakuje.

Silvan Kerševan

ROJAN

Imeli smo že lepo število prireditev v našem Marijinem domu. Zelo lep je bil koncert okteta PLANIKA s skrbno in zelo prijetno povezavo prof. Bolčine. S sedežev so nas dvigali mladi godci, ki so spremljali pevce. Za Pevmčani nas je obiskala dramska skupina iz BORŠTA z odlično predstavo komedije »Skupno stanovanje«. Nudili so nam dve uri pristrčnega smeha.

Za pustno nedeljo pa je pripravila domača dramska skupina DOM veseloigro »Vrbna Smukova ženitev«. Veseloigra je prav za predpust. Smuk je bil nekoliko star, saj bi danes težko našli takega Smuka, zato pa tako neskončno smešen, da smo se mu včasih do solz nasmejali. Tudi ostali so svoje vloge prav lepo rešili. Upamo, da bodo naši fantje in dekleta pripravili še kako predstavo v tej sezoni, saj je prav tako nesebično delo zares nekaj vredno. Tako delo tudi ostane, delo pa, ki išče plačila, preneha, ko usahne blagajna. S prosvetnim delom je bilo vedno tako in tako tudi bo. Zato to delo rojanske mladine in druge mladine, ki dela na enak način, zasluži toliko več priznanja in pohvale.

Rojančan

BARKOVLJE

Odsek Vincencijeve konference in Krožek sta pripravila za pustno nedeljo popoldna prijetno veselo prireditev. Morda je bila skromna, zato pa toliko bolj pristrčna, domača in iskrena. Za Barkovlje je bila nekaj zares domačega in si podobnih spet želimo.

M. R.

DOLINA

V Dolini nikdar ne mine pustna nedelja brez prireditve. Vsaj tako smo sklenili mladi v Dolini. In ta sklep bomo tudi poizkušali držati. Letos smo ga.

Zaigrali smo Nušičevo komedijo »Navadni človek«. Obe predstavi, popoldanska in večerna sta zabavali gledavce. Popoldan je bilo manj ljudi, zato pa so zvečer napolnili dvorano.

Naši fantje in dekleta so odlično zaigrali to komedijo, ki je res polna pristne srbske komike. Komedija, ki je bila pripravljena s tolikimi žrtvami (saj so prihajali

igravci po celodnevem delu k vajah ob desetih zvečer in potem vadili pozno v noč), bo gotovo našla še hvaležne gledavce po drugih krajih in v drugih dvoranh.

Igravcem moramo izreči vse priznanje.

T.

RAZSTAVA SKK

Umetniški krožek SKK je pripravil za soboto 20. februarja prijetno presenečenje, ko so zablesteli na stenah društvene dvorane žive barve v okusnih okvirjih. Razstavlja samo pet članov, a je zbrane toliko lepote, da je človek vesel.

Tri dela razstavlja *Edi Žerjav*, ki tudi vodi umetniški krožek. Njegove slike so izdelane na svojevrsten način, da občuduješ mesto ali morda tovarniški svet v zrcalu vodnega odseva.

V posebni tehniki je izdelal dve sliki velikega formata *Franko Žerjav*. Sliki nakazujeta samostojno iskanje v ekspresionistični izraz.

Z največ slikami je zastopan *Marijan Kravos*. Ne vemo, kateri bi dalj prednost, ali njegovih tihožitjem, ali močno ekspresionistično poudarjenim obrazom. Verjetno je najboljša grafika. Kravos kaže izrazit talent za slikarstvo.

Zelo zanimive in izvirne slike razstavlja *Ana Marija Kralj*. Njeno Pričakovanje z izvirno podobo smrti, je zelo izrazito. Prav tako kažejo odločen temperament v barvi in potezah njene slike: Cesta, Na paši in Pri cocktailu.

Če smo rekli, da kažejo slike Ane Marije živahen temperament, so pa podobe *Barice Kraljeve* polne liričnega nastrojenja, barvne poezije in rahlega zvena.

Tako nam je pripravil Umetniški krožek Slovenskega kulturnega kluba res lepo kulturno manifestacijo mladine, ki nas razveseli, ko se približamo dvorani, v kateri slike vise.

Velik dekež pri aranžmanju pa je imel *Adrijan Bizjak*. Poskrbel je s finim okusom, da je pogled na razstavo tako privlačen.

—ep—

BAZOVICA

Odkar imamo Slomškov dom, se večer za večerom zbiramo v njem. Družabnost, ki je prej ni bilo, smo tako poživili in se zares lepo počutimo v teh prostorih.

A poleg družabnosti so na vrsti tudi večeri s predavanji in razgovori. Upamo, da bomo dosedanjim dodali še nekaj lepih naših intimnih in koristnih Slovenskih večerov v tej sezoni.

SKAVTI IN SKAVTINJE

Tudi skavti in skavtinje so letos pripravili veseli pustni program v Marijinem domu v ulici Risorta. Prireditev je zelo lepo uspela in zabavala številno občinstvo.

TUJCI POVSOD

(18. NADALJEVANJE)

Ko je spet položil otroka v koš, se je stegnil na kredenco po dragoceni zabojček in se zamaknil. Nekaj drobcenih, še čisto belih pičic je sililo iz vlažne prsti in obljubljalo bogato klitje.

»Če bo šlo tako naprej, bo že vse prav.«

Postavil je skrinjico upanja spet na prejšnje mesto in zabičal ženi, naj pazi, da ne bo prepiha. Stopil je za svakom čez prag in preko razhopenega in razvoženega dvorišča, kjer o nekdanji jasi ni bilo ne duha ne sluha. Po globokih kolesnicah je tu in tam mežikalo nekaj luž, na grebenih pa se je prst naglo sušila in robila temne proge z mehko rjavkasto barvo. Vrabci so se nadvse radi gnetli v tistih prijaznih in varnih kotanjah, kamor jim je mlada gospodinja trosila krušnih drobtinic, da jih ni metala v ogenj. Nekateri so si upali v svoji predrznosti celo na prag, a pregnal jih je najhlahejši šum. Pred Francetovim težkim korakom so se razbežali celo najbolj oddaljeni, ki so se ob drvarnicah pričkali za pičo. Še opazil ni, kaj se godi okrog njega, tako ga je zaneslo od tistega drobnega zabojčka v ostale načrte, ki so se mu vedno jasneje razvijali v mislih. S toliko ljubeznijo do življenja, dela in zemlje, kot je je imel v srcu, je res vse gladko teklo, da le ni mislil na stvari, ki so ga proti lastni volji vznemirjale, čim se je odmaknil od doma ali ni imel žene pred očmi. Dostikrat si je že zabičal, da si jih mora zbiti iz glave ali pa dognati resnico, če hoče imeti mir. Včasih bi glavo stavil, da so vsa njegova sumničenja neutemeljena, spet drugič bi prisegel, da bi potreboval le malce pretkanosti in bi ženo zasačil v nezvestobi. Iz kuhinje mu je pripel na uho njen čisti glas:

»Roža, roža, ti na vrtu,

oj prekrasna rožica...«

Nehoté je polglasno nadaljeval:

»Al' ne veš, da te bom utrgal,

da boš umreti morala.«

Potegnil je lopato iz kupa in rekel svaku:

»Kje so časi, ko so fantje prepevali take pesmi po naših vaseh!«

»Najbrž jih ne bo več; pa tudi fantov je malo ostalo.«

Pepetov glas je bil nizek in žalosten; vedno bolj je čutil grozoto minule vojne. Kar je v borbah prestal kot nekaj čisto naravnega in umevnega, se je počasi vračalo vanj v barvah ognja in krvi, v glasu krikov in ječanja, v prividih padajočih in umirajočih. Daleč od strelskih jarkov, proč od oficirjev, ki so znali navduševati in vzpodbujati, je precej zbledela celo zavest, da je pripomoček k ustvaritvi Jugoslavije — mlade slovanske države, in je čutil predvsem težo smrti, ki jo je zahteval boj. Ob delu na vrtu, zlasti ob svakovi odsotnosti, se je vedno jasneje spominjal svojih

nekdanjih prijateljev. Rad bi spet videl kar vse od kraja: Toneta, s katerim sta med nedeljsko mašo rajši kvartala v spovednici kot poslušala kaplanovo pridigo; Drejca, ki ga je zvalil v Kutinovo klet skrivaj pokušat novo vino, da od piianosti nista mogla več skozi okence in so ju zasačili na tistih vlažnih, ilnatih tleh, ki jih živ dan ne bo pozabil; Tinčka, kateremu je za teden dni posodil očetovo britev za en sam krajcar in moral še istega dne ponjo z očetom za sabo; in nazadnje Štefka, s katerim sta se po birmi stepla do krvi zaradi rešte kolačev, ki jih je prodajala na trgu pred cerkvijo priletna Furlanka. Živo se je je še spominjal: v črni ruti, črnem krilu in črnih, pošvedranih čevljih je počasi hodila med otroci in botri, s podlakti so ji viseli rumeno zapečeni testeni kolači in dražili mlade želodčke že brez njenega veselega vabila: »Fantas, kupiš kaj kolas?«

Le kako sta mogla biti tako trmasta, da sta se zlasala in razpraskala za nekaj trdo pečenega kruha! Ni šlo za kruh, šlo je za dolžino rešte, ki bi bila ponos celo odraslemu fantu in ne le takima paglavčkoma, kot sta bila onadva takrat. Dolgo se nista potem pogledala, a malo pred naborom sta le treščila vkup. Bilo je po pogrebu nadučitelja Strnada, ki so ga na ramenih nesli k Sv. Križu. Po zadnji žalostinki so zavili k Francelinovim na šefana; neosebna pogrebna žalost, ki jo je bolj vzbujala tožna melodija kot smrt dobrega starčka, se je počasi izgubljala ob domačem vinu in Štefek se mu je menda nehoté nasmehnul iznad kozarca. Njegov prijazni pogled je zvalil pod Pepetove brke neroden smehljaj in že je bila med njima rešta kolačev, a tokrat v prijetnem spominu na neumna leta. Le kje je zdaj Štefek? Morda se je le vrnil iz voiske in se celo poročil. In Martin? O božiču sta od doma do doma nosila jaslice na leseni deski in z veliko zvezdo repatico na dolgi palici; hlevček z Detecem in mahov hribček s pastirci in ovčicami sta položila na mizo v hiši, sama pa stopila na borjač in zapela: »Prišli so, prišli so sveti trije kralji...«

Prezebljeh rok in otrpljih ušes sta se med petjem prestopala, burja jima je kuštrala odkrite glave in včasih nagajivo odnašala glas, da ga v hiši ootovo niso čuli, a onadva sta se drla in premišljala, s čim bodo poplačali njuno dobro voljo, tudi po prešce sta hodila in si jih vedno pošteno delila. Kod neki je pehalo življenje Martina v tistih štirih letih vojne?

»Uboqi fantje, dosti jih je padlo.«

Nehoté je zdihnul in obstal s krampom v roki; Franc ga je pogledal in se še sam naslonil na lopato: »Še zdaj ne morem verjeti, da si se vrnil živ in zdrav. Če ne bi bil na frontah, ne bi rekel.«

Pepetova usta so se zganila, a nasmeha ni bilo nanje.

»Zdrav; dihati mi ne da, kot sem dihal včasih.«
»Pri teh letih?« se je zasmejal Franc. »Pusti tobak pa te bo tudi kašel minil.«

Fant se je molče sklonil nad svoje delo, svaku ni hotel ugovarjati, čeprav je bil prepričan, da ni v tobaku krivda njegovega težkega dihanja.

Ptiči v drevju ob Opekarski cesti so medtem umolknili, škrljanček je nekam ušel in v vrhu Bučarjeve smreke je celo kos prenehal strašiti z vremenskimi napovedmi. Jutro je že zlezlo v topel dan.

Pod starim orehom ob dvoriščnem jarku je ob koritu, zbitem iz grobih, neobtesanih desak, splakovala perilo Kranjčeva gospa. Pomakala ga je v velik čeber in tolkla ob perilnik, da so kaplje pahljačasto štrkale naokoli in se v soncu mavrično iskriale. Z nasprotnega konca dvorišča se je bližala Obrobkova žena z Matijekom v naročju.

Kranjčeva gospa je pustila pranje in se približala gospodinjii. Bili sta iste starosti, ali zaradi visoke in močne postave se je zdela Kranjčeva precej starejša. Njene velike, rjave oči so se obračale počasi in na močnih, a lepih ustih ji ni smehljal nikoli zamrl. Otožnost, ki ji je vela iz počasne govornice, je bila odsev misli, s katerimi je spremljala moža — mornarja na dolgih vožnjah po odprtem morju, in hrepenenja, ki je čakalo pozdravov iz pristanišč s tujimi imeni, ki jih ni znala pravilno prebrati, ter odsev spominov na kratka snidenja. Klepetava ni bila in tudi dolgočasila se ni v svoji samoti; rada je vezla namizne in zidne prtiče, kvačkala vložke za blazine, rjuhe in zavese, čipke robčkom in posteljnini pregrinjalom. Ker je bila ob Matijčkovem rojstvu, je imela otročiča posebno rada in mu včasih celó kaj spletla. Sama otrok še ni imela, čeprav je bila poročena že dve leti.

Drobljanček je lovil njene mokre in mrzle prste ter se jezil, ker so se nalašč izmikali.

»Nič več ga ne slišim jokati.«

»Kar priden je, hvala Bogu; vsaj sitnaril ne ho, ko bom začela hoditi na trg.«

»Saj res, berivka skoraj kliče. Dosti ste je nasejali. Pa tudi mehka bo, ko tako hitro raste.«

»Jaz je še nikoli nisem jedla. Spomladi smo dcma najrajši nabirali popčnik po brajdah.«

»Popčnik? Nisem še slišala.«

»Raste nizko pri tleh in ima razrezane, ozke liste. Nekateri imajo rumene cvete, nekateri pa napravijo bele lučke. Majhni smo jih radi pihali drugim v obraz.«

»A, regrat! Saj ga tudi tu radi jedo, posebno s fižolom ali s gorkim krompirjem. Pri nas doma ga nismo marali, ker smo mislili, da so ga kužki preveč zalivali.«

Stranka se je nasmehnila in se ozrla nizdol po gospodinjii, ki je stala ob nji kot kakšna punčka z mlajšim bratcem v naročju in ne kot žena in mati. Z urejenim življenjem je iz Anice spet zasijala mladostna lepota in ji zbrisala z obraza in s telesa utrujenost, podobno uvelosti, ki se je nakoščila v nji prve mesece življenja v moževi bližini in še dober mesec po porodu. (Dalje)

kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

PRI MASI V ROJANU: MOLITVE PRI SEDEZU

KATEHET IN UČITELJICA

Otrok mi je povedal, da imajo kateheta, ki jih uči, da je Bog svet in človeka ustvaril v šestih dneh. Učiteljica pa uči, da se je svet sam razvil in sam nastal. Človek je nastal iz opice. Kdo ima prav?

Tako poučevanje ustvari v otroku dvom nad tem, kar mu razlagajo v šoli, predvsem nad tem, kar mu razlaga katehet. Otrok vidi veliko razliko in nasprotje med tem, kar mu predstavljajo kot znanstveno dogajanje, in med tem, kar mu predstavljajo kot versko in božjo resnico.

Ali bi ne bilo primerno, da bi se učitelji in kateheti pogovorili o takih učnih enotah in tako zavzeli enotno stališče do najvažnejših življenjskih vprašanj? In ne bi vzbujali pri otrocih dvomov nad božjo resnico? Oče

Kdo ima prav? Če drži, kar ste napisali, moram reči, da ne katehet in ne učiteljica.

Prva vrsta svetega pisma pravi, da je »v začetku Bog ustvaril nebo in zemljo«, da je pač on začetnik vsega in da se brez njega ni nič zgodilo. Mojzes res govori tudi o sedmih dnevih, a danes bi morali že vedeti, kako moramo ta njegov opis razlagati in umeti. Vsekakor ne po otročje. Zato je velik problem, kako razložiti danes otrokom Mojzesov opis »božjega dela« pri ustvarjanju in ureditvi sveta za primerno bivališče človeku, otroku božjemu.

Ali naj ima prav učiteljica, ko je njeno gledanje na svet popolnoma materialistično in izključuje Boga? Neumno bi bilo, če bi izključevali razvoj. Še bolj bi bilo neumno, če bi na podlagi naravnega razvoja trdili, da razvoj izključuje Boga in njegovo ustvarjalno moč, predvsem pri človeku.

Kako to oboje združiti? Človek ima pamet in razum. »V potu svojega obraza si boš služil vsakdanji kruh.« To velja tudi za iskanje in za pravilno umevanje resnice. Pravilno umevanje verskih resnic in prave znanstvene ugotovitve ne morejo ustvarjati nasprotja in dvomov. In kjer so dvomi, mora dvome in težave odpraviti iskreno iskanje in poglobljanje resnice.

Omenjeni razgovori med učiteljstvom in kateheti bi bili popolnoma na mestu. Edina težava je v tem, ker si večkrat predstavljamo, da že vse znamo.

ENOTNOST KATOLIČANOV

Zakaj niso katoličani vedno enotni? Vedno se med nami pojavljajo težave, včasih osebnega značaja, ki razredčijo naše vrste, omajajo potrebno solidarnost in nam odvzamejo trdnost in pogumnost, ki sta potrebni za dosego kakršnegakoli uspeha. Zakaj težave in razprtije le poglagoma prebolimo in nas krščanska prizadevnost ne strezni ter opogumni za skupno delo in skupni cilj? Preveč časa, moči, dobre volje in zaupanja zgubimo prav z raznimi debatami, kdo ima prav in kdo ne, kdo hoče biti prvi in kdo zadnji.

Prizadeti...

Ko bi jaz vedel! Razgovor je potreben. Kjer pride do razgovora, do iskrenega razgovora in izmenjave misli ter načrtov, pride gotovo tudi do trdih besed. A kjer je iskrenost, tam je zaupanje. Kjer je zaupanje, tam so vsi pogoji za plodovito dejavnost in za neizogibne uspehe.

Naša nesreča ni v preštevilnih debatah, a večkrat v pomanjkanju jasnega in iskrenega razgovora. Današnji svet potrebuje razgovor. In beg pred tem razgovorom je naša velika nesreča. Vsak zase varujemo svoje pridobitve in se bojimo, da bi jih bili drugi deležni. Prava ljubezen se ne boji, da se bo izčrpala. Kjer je ta strah, tam ni prave ljubezni in so zato dani vsi pogoji za plitvost, osamljenost in razdor.

CEMU TOLIKO HRUPA?

Ze večkrat sta se pojavila hrup in vik ob priliki vpriporitve Hochhuthovega dela »Namestnik« (Vikar). Najprej v Nemčiji, potem v Franciji in drugod, končno še v Rimu. Cemu vse to?

Jože

1. Hochhuth postavlja na zatožno klop papeža Pija XII., češ da je tudi on kriv pokola Judov, ker ni v vojnem času drugače postopal proti Hitlerju. Pisatelj spada v vrsto tistih mladih mož, ki vedo, kaj bi se v preteklosti zgodilo in kakšni uspehi bi bili doženi, če bi njihovi »junaki« tako postopali, kakor si oni danes zamišljajo. Danes ko ni več Hitlerja in ne Pija XII., ne divjaškega postopanja prvega in ne težkega stališča drugega, ni težko reči, kaj bi bilo, če bi...

2. Dramsko delo je vzbudilo precej zanimanja, boleznega zanimanja, ker ga je mogoče izrabiti v dva namena: zvrniti krivdo od pravih krivcev na papeža, ki se ne more zagovarjati; izkoristiti tudi to možnost za napad proti Cerkvi in njenemu prizadevanju za mir. Čudno se zdi le, da se tega poslužujejo prav tisti, ki o sebi govorijo, da so in so bili veliki nasprotniki nacizma, a s temi napadi pomagajo zagovarjati nacizem. (Pred nekaj leti so socialistične oblasti v zapadnem Berlinu poskrbele, da so tudi šole mogle k uprizoritvi Hochhuthove drame. Najbrž ne zaradi kulturne vrednosti!).

3. Hrup in vik služita reklamni za knjigo in za obisk dramske predstave. Kulturna vrednost dramskega dela ne bi sama nikoli vzbudila zanimanja, ki bi poplačal trud za uprizoritev.

Naj bo dovolj, da ne bom tudi jaz delal nepotrebnega hrupa. Prihranimo si besede do tedaj, ko bo kakšen slovenski junak prevedel in uprizoril Namestnika. Čudim se, da se to do sedaj še ni zgodilo.

NEKAJ DNI PO AFRIKI

(7. NADALJEVANJE)

Skoraj zavidal sem skavte, ki so v nekaj minutah postavili nad sto šotorov in se zavarovali pred vetrom in mrazom. Spretnost skavtov, ki so v vetru postavljali šotore, je pritegnila pozornost vseh, ki so še slučajno ostali na tribunah. Ni čudno da je tudi govornik v takem razpoloženju končal svoj govor. Kaj je dejal za zaključek, ne vem, kajti govoril je v domačem jeziku in tolmač je že pred koncem pobral šila in kopita.

V sobo sem se vrnil precej premražen; kar nisem se mogel prepričati, da sem v središču Afrike.

Slabo oblečeni domačini so kar z zobmi šklopotali od mraza. Slaba jim je predla tudi zaradi pomanjkanja primernih prenočišč. Šole in druge javne ustanove so bile že vse prenapolnjene. Zavili so se v volnene odeje in spali kar po tleh. Skavti so bili pod šotori na stadionu, le za taborni ogenj ni bilo primerne goriva.

Stolni župnik je prenesel Najsvetejše v bližnjo sestrsko kapelico in odprl stolnico romarjem, ki še niso našli prostora pod streho. V nekaj minutah se je svetišče napolnilo do zadnjega kotička in kdor je imel toliko prostora, da je za silo legel na tla, je bil prav srečen.

Meni bi bilo tudi najbolj prijalo zlesti pod tople odeje, saj sem bil zopet ves dan na nogah. Pa je prišlo vmes zopet povabilo na slovesno večerjo, katero je domači nadškof priredil v edinem hotelu na čast vseh gostov. Povabljenec nas je bilo čez dvesto. Navzoči so bili vsi poglavarji dežele obenem z vrhovnim poglavarjem, angleške oblasti z visokim komisarjem, vsi katoliški škofje in bilo je tudi nekaj nekatoliških cerkvenih dostojanstvenikov.

Na levisi sem imel škofa basutske kalvistične cerkve. Sam precej časa nisem v del točno kdo in kaj je, kajti oblečen je bil popolnoma civilno in ko se mi je predstavil, sem komaj razumel ime in priimek, ničesar pa ne, ko je omenil svoj poklic. Verjetno se je tudi njemu enako godilo, ko sem se mu predstavil; le toliko je bil na boljšem, da je takoj vedel, da ima opravka s katoliškim duhovnikom.

Šele po daljšem kramljanju, ne da bi drug v drugega silila z vprašanji, se mi je gospod še enkrat predstavil in mi tudi vljudno pojasnil polo-

žaj svoje cerkve v Basutolandu. Tako sem mi tudi sam povedal, kdo sem in odkod prihajam.

Gospod je bil zelo vljuden, celo o svojih otrokih mi je pripovedoval, da študirajo in da ga to veliko stane.

Kakor prejšnji večer visoki komisar, je tudi tokrat masureški nadškof, ki je bil gostitelj, proti koncu večerje vstal in napil kraljici, nakar smo se vsi dvignili s kozarci v rokah »to the Queen«. Po nekaj minutah je sledila napitnica svetemu očetu, ki jo je izrekel tajnik apostolske delegacije; vsi gostje so vstali in izpili »to the Pope Paul«.

Nadškof se je na koncu zahvalil vsem navzočim, da so prišli, dočim se je visoki komisar v imenu vseh gostov zahvalil nadškofu za njegovo prijazno povabilo.

Tudi ta večer sem legel k počitku le malo pred polnočjo. Tako različni dogodki dneva so mi še spanec pregnali.

Zaključne slovesnosti v Maseru

Naslednji dan je bila nedelja. Ob šestih sem maševal v kapelici sester. Potem sem hitro spil skodelico črne kave, da je bilo nekaj toplega; želel sem narameč čim prej v kilometer oddaljeno stolnico, da bi tam opravil brevir in videl Basutce pri jutranjih svetih mašah.

V nadškofijski hiši je vladala še tišina, ko sem jo mahnil, kar peš, proti stolnici. Slana je pobelila zarjavele travnike in zapuščene vrtove.

Nisem pa napravil še sto sicer dolgih korakov, saj sem se hotel s hojo segreti, pa se ustavi pred mano avto in evropska gospa me vljudno povabi, naj prisedem. Z možem je bila na poti k sv. maši; vprašala me je pri katerem oltarju bom maševal in kdo sem. Seveda sta bila nekoliko iznenadena, ko sem jima povedal odkod prihajam in kaj me žene v stolnico. Priznala pa sta, da sem izbral res pravi čas, da dodobra spoznam basutsko pobožnost in basutske katoličane pri svetih obredih. Preden smo se poslovili na pragu svetišča, sta me prosila za moj naslov v Rimu in me vprašala, ali bi me smela obiskati, ako ju pot slučajno pripelje v Večno mesto. Rad sem jima ustregel.

V zakristiji je bila cela vrsta duhovnikov, med njimi tudi nekaj škofov, ki so čakali, da bi lahko pristopili k prostim oltarjem. Klopi v svetišču so bile nabite polne vernikov, ki so se zavijali v tople volnene odeje, molili in prepevali. Skavti so delali red. Pri glavnih vratih so verniki prihajali v cerkev, se počasi pomikali po glavni ladji med obema vrstama klopi, dokler niso prišli na vrsto pri obhajilni mizi, nakar so pri stranskih vratih zapustili svetišče. Med svetim obhajilom je vsa cerkev večglasno prepevala; glasovi moških, žensk in otrok so se prav lepo ujemali. Zahvalo po svetem obhajilu pa so povečini opravili zunaj cerkve; kar na tleh so klečali in molili, nekateri glasno, drugi po tihem, v veliki zbranosti. Prizor je bil res ganljiv.

Po dva ali celo po trije duhovniki so neprestano obhajali že od šestih naprej. Nekako ob

osmi uri sem tudi sam začel deliti sv. obhajilo in še le ko je bil izprazen velik ciborij, sem se vrnil v zakristijo. Več kot eno uro sem obhajal in ves čas sem se čudil globoki zbranosti in odkriti pobožnosti basutskih katoličanov. Hvala Bogu, sem si dejal, sv. Cerkev ima še po širnem svetu veliko dobrih sinov in hčera, ki molijo tudi za one, ki so se Bogu odtujili. Ko na enem koncu sveta, ali po lastni krivdi vernikov ali pa po sili razmer vera peša, se pa zopet drugje pokaže čudovita mladost katoliške Cerkve. Besede »In peklenska vrata je ne bodo premagala« so dobile svoj stvarni pomen.

Na obsežnem prostoru pred stolnico je bil pravi direndaj. Kar po tleh so sedeli domačini, zaviti v odeje, kajti sončni žarki so še zelo skopce delili toploto, in si delili zajtrk.

Pri nekaterih skupinah sem se ustavil. Prav vljudno so pozdravili in nobenega prigovarjanja ni bilo treba, da so se pripravili za slikanje. Zanimalo me je tudi v čem obstoji njihov zajtrk. Kakor povsod so tudi tu razlike med bolj premožnimi in siromaki. Pred temi je stal velik lonc polente, po kateri so prav pridno segali, dokler se ni prikazalo, verjetno vse prehitro, dno lonca. Drugi pa so prinesli s sabo na romanje pečene kokoši in celo na raznju pripravljene janjce sem videl; tudi posoda z doma varjenim pivom je ponekod krožila iz roke v roko.

Proti deseti uri, ko je sonce že dobro gredo, so se množice začele pripravljati na slovesno sveto mašo. Oltar je bil postavljen na visokem odru, kjer so bili tudi na vsaki strani oltarja posebni prostori za škofove in nekatere druge goste. Na prostoru okrog odra je bilo pripravljenih nekaj nad tisoč sedežev, predvsem za sestre, duhovnike in misijonske brate. Večina ljudstva — okrog dvajset tisoč — pa je ostala na nogah.

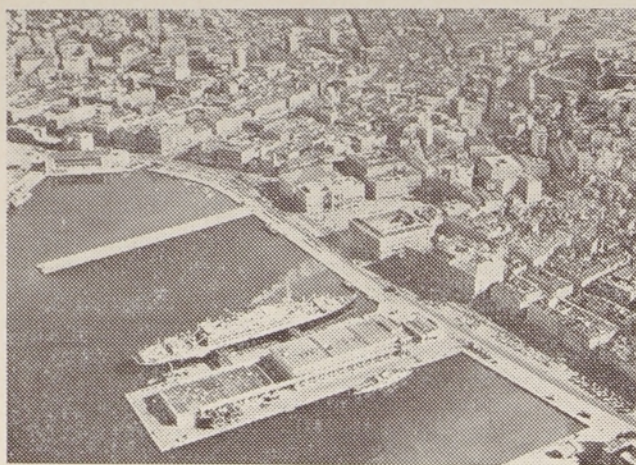
Malopred deseto uro so prikorakali na trg skavti in sicer v več različnih skupinah; bobnov seveda tudi tokrat niso pustili v šotorih; prav pridno so nabijali po njih in namesto zvonov klical skupaj vernike.

Nekaj minut pred začetkom sv. opravila sta prispela visoki komisar z ženo in tudi glavni poglavar, katerega žena se pripravlja za vstop v katoliško Cerkev. Za oba najvišja predstavnika so bili pripravljene posebni stoli s klečalniki. Ti so služili svojemu namenu, kajti glavni poglavar in njegova žena sta prav zbrano sledila svetim obredom.

Točno ob deseti uri se je spreved škofov in drugih cerkvenih zastopnikov začel pomikati iz katoliškega doma h glavnemu oltarju. Pontifikalno sv. mašo je daroval nadškof iz Cape Towna; pel je zbor domačih bogoslovcev.

Po sv. evangelijski so najprej prebrali kratko pismo, ki ga je sv. oče Pavel VI. poslal basutskim škofom, duhovnikom in vernikom ob priliki lepe proslave. Nadškof Mabathoana je govoril v domačem jeziku, v angleščini pa je za njim pridigal nadškof iz Durban. Tega so izbrali zato, ker je njegov prednik škof Allard pred sto leti obenem z očetom Gérardom prižgal lučko sv. vere v Basutolandu.

(Dalje)

OBRAMBA »SV. MARKA« JE OBRAMBA DELA, OBRAMBA TRSTA

ZA SPOŠTOVANJE USTAVE IN PETLETKE

«Italija je demokratična republika, ki temelji na delu.» (Ustava, člen 1).

»Republika priznava vsem državljanom pravico do dela ter ustvarja pogoje za učinkovitost te pravice.« (Ustava, člen 4).

Misel na temeljno državno listino mi je vzbujal pogled na mogočno množico, ki se je zbirala 23. februarja na Goldonijevem trgu za obrambo svojega dela, za obrambo svojega mesta, Delavec in uradnik, trgovec in industrijec, gospodinja in brezposelni, skratka vsi kot ob hudi uri, ko je treba reševati domačijo.

Republiška ustava se je rodila iz odporniškega gibanja ter je kot otrok velikih duš in trdih pesti neusahljiv vir optimizma, da bosta — ker morata biti — sleherniku zagotovljena delo in blaginja. Temeljni državni listini iz leta 1947. se v letu 1965. postavlja ob bok nova »magna carta« dela: gospodarska petletka 1965-69. Med njenimi cilji je na prvem mestu »razvoj narodnega dohodka v takšni meri, da bo omogočena polna zaposlitev delovne sile«. (Prvi del, II. poglavje). Narodni dohodek naj bi se letno dvigal po 5 odst. in v petletju naj bi ustvarili 1.500.000 novih delovnih mest. In ustvarjanje novih delovnih mest je glavna naloga vsake zdrave gospodarske politike.

Petletka (Tretji del, XVII. poglavje) takole nadaljuje: »V Furlaniji-Juljski krajini vlada gospodarska depresija, ki povzroča izseljevanje delovne sile, zlasti proti industrijskemu trikotu Milan-Turin-Genova.

»V kmetijstvu naj bodo javni posegi diferencirani po načrtih za posamezna področja, ki se med seboj močno razlikujejo. Pri industrializaciji bodo igrala važno vlogo podjetja z državno soudeležbo ter podaljšanje akcijskega radija industrijskega področja Mestre-Padova. Posegi bodo morali biti usmerjeni predvsem v reorganizacijo in preokret obstoječe industrijske strukture. V najbolj zaostalih krajih je treba podpirati industrijske pobude, predvsem ustvarjanje malih industrij. Pri tem se je treba poslužiti tudi stimulacij s preureditvijo že obstoječe zakonodaje za srednjo-severno Italijo, ki se tiče gorskih občin in zaostalih področij ter se je doslej izkazala premalo učinkovito.

»Glede gospodarske podstavbe bodo posegi petletke usmerjeni: zlasti v odpravo osamitve Furlanije-Juljske krajine ter bo posvečena posebna pozornost med-

narodnim zvezam, izboljšanju železniške službe ter razvoju pristaniškega prometa v Trstu.«

In deželni odbor v Načrtu za programiranje (IV. poglavje, člen 3) ugotavlja: »V Trstu so Združene jadranske ladjedelnice temeljni činitelj za zaposlitev industrijskega delavstva. Ladjedelnico »Sv. Marka« je treba radikalno modernizirati, kar bi omogočilo ohranitev zaposlitve.

»Tržaški arzenal potrebuje za večjo proizvodnjo nov dok za ladje do 100.000 ton, da bo lahko popraviljal potniške in tovarne ladje vseh vrst, med drugim v predvidenju gradnje naftovoda Jadran-Bavarska.

»Za modernizacijo obratov Združenih jadranskih ladjedelnice v Tržiču pa je potrebnih 9 milijard in pol lir.«

Množica na trgu je manifestirala dalje in zdelo se mi je, kot da vzklika »za staro pravdo«, za izvajanje priporjenih pravic, za spoštovanje duha ustave in petletke...

ZGODOVINA »SV. MARKA«

Med stotisoči obrazi sem skušal razbrati zlasti zaskrbljeni pogled neposredno prizadetih: 2.500 delavcev »Sv. Marka« in 1.500 delavcev drugih podjetij z zaposlitvijo v ladjedelnici. Tem 4.000 je treba dodati nadaljnjih 8-10.000 delavcev v mestu, ker okrog 60 odst. gradbene dejavnosti opravijo podjetja izven ladjedelnice.

Združene jadranske ladjedelnice, ki preko družbe FINCANTIERI spadajo pod državni finančni holding IRI, imajo zdaj zaposlenih (po podatkih tiska) okrog 14.500 ljudi. V Trstu, kjer je v vsem gospodarstvu okrog 160.000 zaposlenih, torej odpade na ZJL 10 do 12 odst. aktivnega prebivalstva, v Tržiču pa še več. Družbi pripadajo »Sv. Marko« v Trstu in ladjedelnica v Tržiču, »Tovarna strojev Sv. Andreja« ter Tovarna mostov in žerjavov, Elektromehanična delavnica v Tržiču (OET) ter Tovarna železniškega in letalskega materiala. Obrati ZJL se razprostirajo na površini 1.150.000 kvadratnih metrov, od česar odpade 300.000 na pokrite delavnice.

Ta mogočni kompleks je zrastel iz skromnih začetkov v letu 1839-40, ko je Benečan Tonello kupil 19.200 kvadratnih metrov zemljišča pod Škednjem ter je s 125.000 forinti zgradil kar sodobno ladjedelnico. Imenovala se je »Sv. Marko« po starejšem »škveru« (mala ladjedelnica), ki je stal na istem mestu. Leta 1851. je avstrijska vlada zgrad-

bo razlastila, da bi jo podrli ter tamkaj postavila vojaški arzenal. Pa se je premislila ter je za arzenal izbrala Pulj.

Tonellov brat Josip je leta 1862. odkupil ladjedelnico ter jo preuredil za izdelavo vojnih lad j. Leta 1868. je »Sv. Marko« postal last posebnega konzorcija. Ta pa je že po 4 letih nehal z delom, ker mu je primanjkovalo naročil. Mogočen vzpon je »Sv. Marko« dosegel ob koncu stoletja, ko ga je leta 1897. kupil Tržaški tehnični zavod. »Boom« je trajal vse do izbruha prve svetovne vojne. V »Sv. Marku« so izdelovali ladje za avstro-ogrsko, kasneje pa za italijansko in številne druge mornarice.

Leta 1930. so »Sv. Marko«, ladjedelnico v Tržiču ter »Tovarno strojev sv. Andreja« spojili v Združene jadranske ladjedelnice — CRDA. Postale so največji ladjedelniški kompleks na Jadranu ter so bile konkurenčne v mednarodnem merilu. Že v prvem obdobju so izdelale 68 ladij za 17 držav.

Med drugo svetovno vojno so obrati JZL utrpeli obsežno škodo. Leta 1945. so jih z državno pomočjo obnovili ter se je »Sv. Marko« spet uveljavil v svetovni konkurenci. Kljub raznim vrhunskim dosežkom, kot je prekomornik »Raffaello«, pa se je izkazalo, da so naprave brez

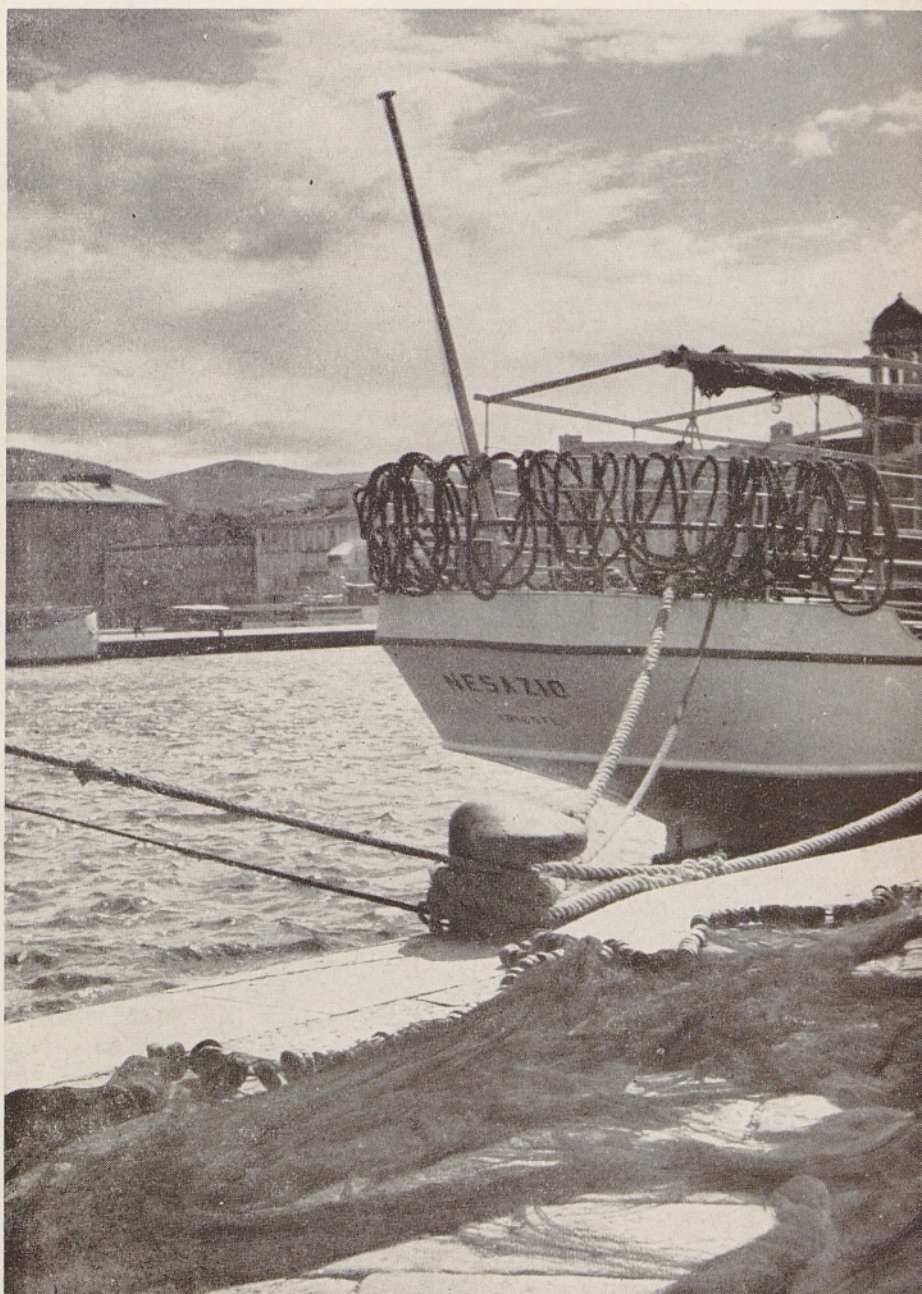
investicij sčasoma zastarele, konkurenčnost je padla in delovanje ladjedelnice se je pričelo krčiti. Že pred kakim desetletjem bi bilo treba zazvoniti alarm, a so vsakovrstni demagogi (od strankarskih do šovinističnih) obračali pozornost javnosti proč od bistva tržaške problematike...

V letu 1965. je bitka težja, ker se je medtem zaostrila konkurenca med ladjo in letalom ter med ladjedelnicami samimi: samo Japonska zdaj zaradi visoke konkurenčnosti pobere kar 40 odst. svetovnih naročil za izdelavo ladij.

Skupno evropsko tržišče je odredilo, da je treba sčasoma ustaviti državne podpore tudi ladjedelnicam. Kot drugi gospodarski sektorji se morajo postaviti na trdne noge z modernizacijo, racionalizacijo in specializacijo, da bo povsod vladala svobodna konkurenca.

Gospodarska petletka 1965-69 (Četrty del, XIX. poglavje) ugotavlja, da bodo italijanske ladjedelnice imele v prihodnjem petletju naročila za 1.750.000 ton ladjevja ali 350.000 ton na leto. Sedanja proizvodna zmogljivost vseh ladjedelnic znaša 800.000 ton letno. Tako jo je treba skrčiti na 500.000 ton, ker so nerentabilne ladjedelnice,

(Nadaljevanje na strani 34)

LADJE V PRISTANIŠČU

AMERIŠKI IN NAŠ ŠTUDENT

NEKAJ PRIMERJAVE

Iz Amerike je prišel na kratek obisk profesor, ki je po vojni več let poučeval na slovenskih šolah v Trstu. Danes ima v velikem ameriškem mestu zelo ugleden položaj kot univerzitetni profesor in izpopolnjuje zdaj svoje znanje v evropskih kulturnih središčih. Tako obogaten, se bo vrnil na svoje službeno mesto.

Prijetno je srečanje z dragim prijateljem. Zanima se za naše šole, kjer je učil pred toliko leti. Vprašujemo ga po ameriških šolah, po dijakih in profesorjih. Zanimava je primerjave.

Najprej se je začudil, kako so tisti profesorji, ki so na Tržaškem že 20 let in so ves čas skrbno in vestno opravljali svojo službo, še vedno brezpravni. Ne more razumeti, da jim Italija ni dala po 20. letih državljanstva. On in njegovi kolegi, ki so se vselili v Ameriko, so dobili ameriško državljanstvo takoj po petih letih. A tudi v tistih petih letih ni bil problem enakopravnosti z ameriški državljani. Nihče ni nikogar zapostavljal. In nikdar nikjer ni čutil kake zavisti ali odrivanja morda tistih rojakov, ki so že od rojstva v Ameriki.

Profesor ima v Ameriki kar lepo plačo. Na noben način ne manjšo kot njegovi izobrazbi odgovarjajoči poklic. Zdi se mu pa, da se mora v Ameriki profesor bolj posvetiti šoli. Predvsem mora vse storiti, da študenta nauči. Tam je nekaj nemogočega naziranje, da mu bo pač dal negativni red, če dijak ne bo znal in bo s tem opravil svojo dolžnost. Vsakdo bo profesorja vprašal, kaj pa je naredil, da bi študent zares vse razumel in znal. Profesor mora biti osem ur na dan v šoli. Seveda le 5 dni v tednu. Uči, a tam ima tudi svojo sobo, kjer je na razpolago študentom, da ga obiščejo, se z njim posvetujejo in jim lahko profesor marsikaj pojasni, česar ne razumejo. Profesor mora biti dijakom ves na razpolago. Prijatelju se zdi, da evropski profesor ne nudi in ni pripravljen toliko žrtvovati za dijaka kot ameriški profesor.

KAKŠEN JE AMERIŠKI ŠTUDENT

Ko primerja naš prijatelj našega in ameriškega dijaka, pravi, da je njihov bolj samostojen. Sploh morajo ameriški profesorji navajati študente na samostojnost. Res je, da ameriški mladini ničesar ne manjka. Zjutraj pridejo v šolo, ki je najmodernejše poslopje, vse je urejeno z največjo skrbnostjo, da najde dijak tam kar največje ugodje in komfort. Dijaki tudi jedo v šoli in ostanejo tam od jutra do štirih popoldne. Med tem imajo tudi proste ure, da lahko obiščejo profesorje, kot smo že omenili in podobno. Na zavodih so odlične, izredno bogate knjižnice, skrbno, moderno opremljeni laboratoriji, imajo mnogo manj predmetov kot pri nas, a imajo isti predmet več ur dnevno; a predmet ni dolgočasen, ker ga obravnavajo

iz najrazličnejših vidikov: teoretično, praktično, z različnimi učnimi pripomočki in tako dalje. Vendar ni rečeno, da je predmet vse leto. Lahko se tudi konča v prvi polovici šolskega leta.

Kako zelo skrbi ameriška šola za samostojnost dijaka, priča na primer ocenjevanje dijaka. Naš prijatelj pravi: »Za evropsko šolo je važno, da se je dijak čim temeljiteje naučil tisto, kar je profesor povedal. Nekateri profesorji zahtevajo to celo na univerzi. Če evropski dijak pove dobesedno tisto, kar in kakor je narekoval ali pripovedoval profesor, dobi za tako znanje najboljšo oceno. V Ameriki je drugače. Študent mora povedati svojo sodbo. Če v ljudski šoli (kar je za evropske pojme gotovo nemogoče) vodi učitelj otroke v šolsko knjižnico. Tu da otroku nalogo, da mora poiskati v knjigi, morda v leksikonu nekaj o določeni stvari. In malčki listajo in obracajo debele knjige in iščejo. Vadijo se samostojnega dela. V začetku gre težko, a kmalu s' bodo znali pomagati.«

Ali bi hotel primerjati evropskega dijaka in ameriškega. Mladino sploh. — Naš prijatelj pravi, da je mladina pač povsod mladina. Gotovo ima značilne posebnosti. Amerike in ameriškega življenja ameriški študent, kakor je pač evropski dijak otrok svoje celine. Ko ga spomnimo na odnos do profesorja, pravi, da je ameriški študent enako spoštljiv do svojih profesorjev, če ne še bolj kot evropski, čeprav v Ameriki prežive toliko skupnega življenja in čeprav veda oba, da mora biti profesor madini na razpolago. Zadoščen je?

Dober profesor bo dobil vedno zadoščenje in hvaležnost. Ob opazovanju evropskih razmer je prišel celo do prepričanja, da je ameriška mladina bolj spontano hvaležna, gotovo pa enako srčno dobra kot evropska.

j. p.

SLOVENSKO ŠOLSTVO V AVSTRIJI

Avstrijski prosvetni minister je imenoval na predlog narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij okrajnega šolskega nadzornika Rudija Vouka za vodjo manjšinskega šolskega oddelka v Celovcu.

Kot poroča Naš tednik — glasilo katoliških koroških Slovencev — obsega oddelček vprašanja slovenskega pouka na dvojezičnih šolah ter glavnih šolah kakor tudi zadeve Slovenske gimnazije v Celovcu. Z imenovanjem nadzornikov za osnovno in manjšinsko srednješolstvo ter vodje šolskega oddelka so bili ustvarjeni glavni pogoji za ureditev šolskih vprašanj slovenske manjšine na Koroškem.

Zanimivo je, da je v zadnjem času Avstrija v mnogih ozirih prav z imenovanjem vodje slovenskega šolstva in z imenovanjem nadzornikov za ljudske šole in za slovensko gimnazijo, prehitela Italijo. Upamo, da ne bo treba dajati Avstrije za vzgled, kar bi bilo zares žalostno.

DEKLE V KROGU ŽIVLJENJA

(nadaljevanje)

Kot smo videli leži problematika odnosa med fantom in dekletom v zamenjavi funkcij: dekle presoja fanta po svojih ljubezenskih sanjah, fant dekle pa po svoji spolni neutešenosti. Rešitev vprašanja pa je v tem, da se vskladi ta naravi obeh. To pa predpostavlja, da vsak dodobra pozna svojo naravo, zavedajoč se, da je ta močnejša od naše volje, zato ji ne smemo zaupati. To pa ne pomeni, da se morata fant in dekle pred poroko izogibati drug drugemu. Nasprotno.

MEDSEBOJNO SPOZNAVANJE: ČAS IN MEJE

Fant in dekle se morata spoznavati, nekako »vzgajati« in tako vzraščati v enovito osebnost za vstop v zakon. Pri tem gre za vprašanje, KDAJ pride do tega njunega odnosa. Gre za to, da sta oba moralno in življenjsko dovolj zreli in obstaja praktična možnost na bližnjo poroko. To je pri fantih po dovršeni vojaščini in ko imajo že svojo redno poklicno zaposlitev, ki jim omogoča vzdrževanje družine. Dekle je običajno mlajše, a važno je, da je tudi ona že dovršila svojo poklicno izobrazbo. Navajajo pet do sedemletno starostno razliko kot primerno, vendar je to nekaj subjektivno vprašanje.

Prav tako pa je važno, v kakšnih mejah se ta njun odnos razvija? Gre tu običajno za čas tako imenovane zaroke, ali dejanske priprave na zakon, ki naj bi trajal največ eno leto. Zlata nit tega zблиževanja pa je spolna zadržanost in skupna duhovna rast. To daje moč in svobodnost njuni ljubezni in tvori poročstvo za srečo in blagoslov v zakonu.

Toda težava je v tem, da je današnja mladina tako neučakana, da hoče svobodo, da si to svobodo z neomejeno pravico lasti že v zgodnji mladosti, kot osnovno pravico svoje narave. Žal se v svoji nezrelosti ne zaveda, da jo ta »svoboda«, ki leži v nepoznavanju naravne zakonitosti najbolj zasušnjuje, in zatorej onesreši. In zakaj?

Ugotovili smo že, da ženska v ljubezni ni svobodna, kajti njena narava je močnejša od njene volje in ji onemogoča svobodo izbire v ljubezni. Zatorej po zakonitosti svoje narave, ženska tej podleže, — v kolikor ji že v naprej ne zaupa. Tako se veliko deklet znajde v odnosu intimnosti s fantom, ne da bi se tega predhodno povsem zavedala. Druge grečo v to zavesno, ker so pač »moderne« in zato v vsem »svobodne«. Hočejo predvsem ljubezen in srečo. Da, in prav za to gre. Ljubezen in srečo dekle pri izvenzakonskih intimnostih izgubi.

INTIMNOST — KONEC LJUBEZNI

»Moderno« dekle, vsaj tako se zdi, nima več »zastarelih« versko-moralnih ozirov, svojo vest zna, vsaj začetno zadušiti. Dobro, ali pa se zaveda, kakšni nevarnosti se izpostavlja? Ali ve, da lahko dobi otroka? In posledice? Po tudi če se pozneje poroči, kaj pa če se ne bo? Če se

zna pa tudi temu izogniti, naj se zaveda, da se naravno ne da ogoljufati in da se ji bo prej ali slej, na ta ali oni način v zdravstvenem pogledu maščevala. Zlasti pa psihično — in to je najhujše zlo. Kajti izvenzakonske intimnosti pomenijo za ljubezen — smrt. Namesto nežnosti, miline in poezije ljubezni zavlada strast. Ta zastruplja in uniči lepoto ljubezni, to do naveličanosti in razdora.

A zlo ima še svoje globlje, psihične korenine. Intimno srečanje dekleta s fantom, ki prebudi v njej ženo in njenem moža, je usodno za vse nadaljnje življenje dekleta, in to v dvojnem pogledu:

USODNOST INTIMNOSTI

1) To srečanje je lahko izraz dekletove ljubezni, pri fantu pa bolj spolnosti, saj jo on običajno do tega napele, ker dekleta ščiti njen naravni čut sramežljivosti, torej jo varuje sama narava, ki ji zato le nerada dovoli popolno sprostitev in zadovoljitev. Kakšne so posledice?

a) V najboljšem primeru zakon. Toda v trenutkih krize, ne bo žena nikoli vedela ali je ni vzel mož zgolj zato, ker se je čutil dolžan, ne pa po svobodni odločitvi iz resnične ljubezni. Lahko ji bo pa tudi kot mož očital lahkotnost, kar neredko vodi v dvome o zakonski zvestobi in v druge očitke, zlasti manjša medsebojna spoštovanje, ki je osnova zakona.

b) Do zakona ne pride, bodisi nenamerno, ker fant umre ali pa namerno, ker fant dekle zapusti, kar se najraje zgodi, potem ko je pri njej vse dosegel.

Kako to vpliva na dekle? Ker je dekle neposredno, doživi svoje intimno srečanje s fantom celotnostno in ji ostane neizbrisno za vse življenje (dočim je to za fanta, ki je posreden, le obrobno doživetje). Razlog je v naravni funkciji: (Mož posreduje življenje, dočim ga žena sprejema in ohranja, zato se mu mora posvetiti z vsem svojim bitjem, celotnostno in neposredno). Spričo tega je razumljivo, kakšno nezaceljivo rano pusti to v srcu dekleta. Spozna, da fant, kateremu se je vdala iz ljubezni, ni ljubil nje, temveč sebe, ker je hotel utešiti svojo spolnost. In da potem pridejo še očitki! Da, to je razlog, zakaj toliko deklet razočaranih nad svojo prvo ljubeznijo, potem moralno in fizično propade. Potem šele uvidi, da se sreča v zakonu začne kovati pred zakonom, v ljubezenskem odnosu med fantom in dekletom, v času medsebojnega spoznavanja in dozorevanja, ki je kot uvertura pri operi, katera vnaprej nakaže celoten potek igre — tukaj torej zakona.

Se teže je seveda, če ne pride do poroke. Dekle nosi svojo prvo intimno doživetje vse življenje podzavestno v sebi in ne bo mogla biti nikoli več z nobenim drugim popolnoma srečna. To bo čutil tudi njen bodoči mož in v zakonu ne bo nikoli tistega sozvočja kakor bi moralo biti čeprav se imata oba rada. Neredko pride tudi do

poloma zakona. Odtod psihološki vzroki tolikih nesrečnih zakonov. (Spomnite se na primer osebne drame Paster-nakove junakinje v romanu Doktor Živago).

Se hujše in usodnejše je to za dekleta, če

2) pride do intimnega srečanja s fantom nasilno, brez njene ali celo proti njeni volji. Neredko je posledica strah in otopelost dekleta za zakon, če se pa poroči, osta-ne mnogokrat frigidna in ne more priti do prave zakon-ske harmonije, še manj pa sreče.

Če bi se dekleta zavedala, kakšne usodne posledice ima izvenzakonska intimnost s fantom, bi verjetno do tega res ne prišlo.

NARAVNA ZAKONITOST — MORALNI RED

Vsemodri Stvarnik je ustvaril našo človeško naravo povsem smiselno in v ta namen položil vanjo svojo zako-nitost. Na nas ljudeh pa je, da to zakonitost svoje narave spoznavamo in se vanjo vsklajamo ter tako osmislimo svoje življenje po namenu Stvarnika.

Zatorej naj dekleta, ki se želi poročiti, spozna dodobra najprej samo sebe in potem fanta, s katerim namerava ustvariti družino. Da pa bo ta družina res krščanska v blagoslov njima in občestvu naj se fant in dekle medse-bojno izoblikujeta v duhovni rasti in spolni zdržnosti s tem si bosta izkovala najtrdnjše temelje za svojo srečo.

OBRAMBA »SV. MARKA« JE OBRAMBA DELA, OBRAMBA TRSTA

(Nadaljevanje s strani 31)

katerih proizvodnja je nižja od 70 odst. zmogljivosti. Pre-več je torej 300.000 ton, zaradi česar naj bi zaprli tri ladje-delnice in sicer — po govoricah — v Trstu, Livornu in La Speziji.

25. februarja je minister za državne soudeležbe Bo dvema tržaškima poslancema zagotovil, da bo vlada pri ureditvi krize ladjedelništva upoštevala posebni položaj Trsta.

ZA REŠITEV TRŽASKE LADJEDELNICE

1. Investicije za ladjedelništvo!

Ni res (izjava dr. Caidassija), da bi »Sv. Marko« obra-toval po marginalnih stroških (deficit) ter je v Italiji več manj rentabilnih ladjedelnic.

Ob ukinitvi ladjedelnice »Sv. Roka« v Miljah je bila zagotovljena modernizacija »Sv. Marka« po prenovitvenem načrtu v znesku 3,8 milijarde lir. Načrt so le delno izvedli (za 1,2 milijarde) in nato opustili. Odobriti je treba do-datne naložbe zaradi splošnega dviga stroškov ter moder-nizacijo naglo izvesti do konca.

»Sv. Marko« je podjetje z državno soudeležbo in petletka (Tretji del, XVIII. poglavje) zagotavlja, da bodo ravno podjetja te vrste igrala važno vlogo pri industrializaciji Furlanije-Juljske krajine.

2. Investicije za ladjeve!

Trgovinsko mornarico, zlasti Plovbnih družb vsedržav-ne važnosti — P.I.N. (Tržaški Lloyd, Italia, Adriatica, Tirrenia), je treba modernizirati in povečati. Izdelovali naj bi srednje in funkcionalne ladje (10-14.000 ton), ki malo stanejo ter so rentabilne. Ne pa superladje, ki slu-žijo zgolj za prestiž ter so pasivne celo ob polni zasedbi.

»Sv. Marko« je po svoji strukturi primeren za izvedbo toliko pričakovanega gradbenega načrta državne družbe FINMARE (IRI), to je za izdelavo srednjih mešanih ladij (tovor in potniki), ki so nagle in ekonomične.

Združene jadranske ladjedelnice (izjava dr. Caidassi-ja) so si v zadnjih letih večkrat skušale zagotoviti dodat-no dejavnost za premore v gradnji ladij, a je bila ta dejav-nost družbi vzeta ter dodeljena drugim proizvajalnim središčem. Naftovod Jadran-Bavarska odpira perspektivo za »dodatno dejavnost«: za popraviljanje tankerjev.

3. »Luška u tanova« ter »integralna prosta cona«.

Čimprej je treba uvesti »Luško ustanovo« za razmah pomorskega prometa v Trstu. Naša luka vsako leto prinese 27 milijard in pol lir v dragocenih devizah (izjava po-slanca Belcija), ki gredo v državno blagajno. Od te vsote odpade okrog 12 milijard na pomorske prevoznine.

Za povečanje tranzita (Srednja Evropa - Prekomorje) in konkurenčnosti proti tujim lukam bi morala vlada naše-mu mestu nuditi davčne in kreditne olajšave, upoštevajoč njegov posebni položaj. Trstu je treba dati pomorske proge in nove ladje, tembolj ker gresta »Saturnia« in »Vulcania« to poletje v pokoj.

4. Zaščita in okrepitev strokovne izobrazbe!

V ladjedelnici »Sv. Marka« je zrastel kader speciali-ziranih delavcev in tehnikov, ki so neprecenljiv kapital za tržaško gospodarstvo in vso državo. Kako bi mogli razmetati ta kapital, ko vlada po drugi strani izdaja težke denarje za strokovno izobrazbo, zlasti mladine. IRI je samo v Trstu potrošil 3 do 4 milijarde lir za gradnjo modernega Središča za strokovno izobrazbo.

Kako naj dopustimo izseljevanje strokovnih kadrov, ko bo Furlanija-Juljska krajina za uspešen razvoj dežel-nega gospodarstva v prihodnjem petletju letno potrebo-vala 22-23.000 novih kvalificiranih in specializiranih ljudi, medtem ko jih vse šole za zdaj lahko nudijo samo 9-10.000.

Dodati je treba še naslednje: preusmeritev delavcev v druge industrije ob zaprtju ladjedelnice praktično ne bi bila izvedljiva, ker bi za ta namen potrebovali ogromne kapitale; samo za uslužbenca »Sv. Marka« 75-100 milijard lir. Masovna preselitev v ladjedelnico v Tržiču ni možna bodisi zaradi omejene kapacitete bodisi zaradi prevelike oddaljenosti za številna zainteresirana podjetja iz Trsta. Vsaj trenutno ie premajhna tudi kapaciteta industrijske-ga področja v Zavrlih; tamkaj je sicer že kakih 100 pod-jetij, a za zdaj zaposlujejo le okrog 5.500 delavcev in urad-nikov.

Gledam dalje delovno množico.... in mi je žal, ker ji ne znam prerokovati, kaj ji prinaša bodočnost.

MIRAMARSKI ZALIV

MARIJ MAVER

VETER S PAMPE

ODLOMEK IZ RADIJSKE FANTAZIJE

Martina! Nekaj, kar nosim v sebi kakor seme, me spominja nate in me vleče k tebi. Ne vem kaj. A morda je ta veter tako podoben tistemu, ki je pihal na Krasu, ko je bilo vreme južno in toplo. Ta veter, ki je nekaj trdega in mehkega. Nekaj lot kraški kamen in kot tista sinjekoprenasta megla, ki v mirnih poletnih popoldnevih zakriva Opčine, da so z Repentabra videti kot bi jih gledal z motnimi, zaspanimi očmi: tista megla, ki spaja v eno zemljo in nebo, morje in zemljo, v trenutku, ko je sonce zašlo in še ni legel na kraško planoto pravi mrak; tista megla, ki je tam nad tržaškim zalivom nekaj svojskega in pristno kraškega in diši po slani morski vodi, po brinju in smoli, po dimu, po tropinah, po senu, po ciklamah...

Morda me ta veter spominja nate; ta veter, ki je priklical v moj spomin šumenje borov in vroči soparni popoldan, ko sva šla skupaj na izlet proti Obelisku. Na kaj me je spominjalo tisto šumenje takrat, tisto šumenje, tisto drgetanje borov in praznem popoldnevu? Na kaj me je spominjalo?... Pozabil sem.

V ušesih mi je ostal samo spomin tistega šumenja, tistega mirnega valovanja visokih krošenj, pod katerimi sva ležala. V zavetju, na golih tleh, ni bilo čuti toplega vetra, ki je pihal nad nama. Samo slišati ga je bilo. Ostra bodeča trava je rdečila tvoje močne, lepo oblikovane noge. Suhe, že preperеле borove iglice, so se oprijemale tvojih potnih meč. Bilo je vetrovno, a sončno in toplo. Ko sva vstala, je v potlačeni travi in borovih iglicah ostal odtis najinih teles. Všeč mi je bil tisti odtis v travi. In v meni je poleg vzhičenosti vzbujal tudi občutek trenutne sreče...

Bilo je proti jeseni. Da. Zakaj kmalu potem je listje požol-telo in trte so pordele; dnevi so se začeli krajšati, sence daljšati in bori so vedno bolj šumeli.

MAREC V ZNAMENJU POSTNEGA ČASA

S prvo soboto v marcu se je morala vesela sobotna oddaja ZA SMEH IN DOBRO VOLJO, ki jo je pisal Danilo Lovrečič, umakniti za ves postni čas s sporeda. Nadomestil jo je niz sedmih POSTNIH LEGEND, ki jih je po motivih narodnih pesmi napisal Marijan Vouk. Na sporedu bodo vsako soboto ob 21. uri, ponovljene pa naslednji četrtek ob 12.15.

Tudi letos so na sporedu POSTNA PREDAVANJA. Vrstila se bodo vsak torek in petek ob 19.30. Oddajo urejuje dr. Lojze Škerl.

Značaj postnega razpoloženja ima tudi oddaja VERSKI MOTIVI V OPERAH, ki je na sporedu vsak petek od 21. do 21.30. Pripravlja jo Dušan Jakomin.

V marcu prične niz predavanj pod naslovom ITALIJA IN JUŽNI SLOVANI v letih 1848 - 1918. Te oddaje pripravlja Miloš Vauknik.

Ostale oddaje v glavnem tečejo v marcu dalje, le nekaterim je čas nekoliko spremenjen na kar opozarjamo radijske poslušavce.

RADIJSKI GOVORJENI SPOREDI

RADIJSKO GLEDALIŠČE

Prvi četrtek v mesecu, 4. marca je na sporedu radijska fantazija Marija Mavra »VETER S PAMPE«. To delo je bilo priporočeno od komisije za nagrajena radijska dela pri radiu Trst A za odkup. Odlomek, ki ga ponatiskujemo, je vzet iz uvoda v to radijsko lirično fantazijo in že nakazuje celotno podobo dela. Odlomek smo vzeli prav zaradi velike in lepe ljubezni do tržaškega sveta in do spominov, ki vstajajo pred pisateljem, ko je daleč od doma.

V četrtek, 11. marca je na sporedu zanimiva radijska enodejanka Ennia Flaiana »PRIMER PAPA LEO«, v prevodu Lelje Reharjeve in v izvedbi RO.

18. marca izvaja Slovensko gledališče Schillerjevega »DON CARLOSA«.

25. marca pa je spet na sporedu RO, ki izvaja radijsko dramo G. Desija »SONČNI DAN«, v prevodu Martina Jevnikarja.

NAJMLAJŠIM pa igra RO:

v nedeljo 7. marca: »Pametna deklica« Tončke Curkove.

14. marca: »Narobe pravljica« A. Marodiča.

19. marca: »Grofova prijateljica« Orazia Ewinga v prevodu J. Komac.

21. marca: »Gojko in cvetka« Frana Roša v dramatizaciji Jožka Lukeša.

28. marca: »Gojko in cvetka«, II. del.

PONOVITVE

2. marca ob 20.35: »V novi črni mlaki« Pavla Golie, priredba Dušan Pertot.

7. marca ob 15.30: »Pozor, kdo strelja?« C. Manzoniya, prev. Lada Mlekuž.

14. marca ob 15.30: »Stotnikova hči«, A. S. Puškina, dramatizacija Jožko Lukeš.

19. marca ob 16.55: »Soha sv. Boštjana« Franceta Bevka, priredba M. Javornik.

21. marca ob 15.30: »Glas iz daljave«, Er. Carsane, prevod Desa Kraševca.

28. marca ob 15.30: »Testament« Janka Kersnika, dramatizacija Ivan Rozman.

SOLSKJE ODDAJE

Oddaja Radio za šole je vsako sredo ob 11.35 in ponovitev ob 17.25 ter vsak petek ob 11.35 in ponovitev ob 17.25.

LEPO PISANJE

je na sporedu vsak drugi ponedeljek ob 17.25, začenši 1. marca.

ŠIRIMO OBZORJA

prav tako vsak ponedeljek ob 17.25, začenši z 8. marcem.

PRENOS SLOVENSKE SV. MASE

bo vsako nedeljo ob 9. uri iz rojanske cerkve.

MARINKA PERTOT

Moje misli

Moje misli imajo
velike bele peruti
zato letijo daleč,
v srečo,
v sončne kraje,
kjer so oči jasne,
kot nebo v poletni noči.

Kraška burja

Kot oster meč
mi reže v lica,
mi jemlje sapo,
mi pije kri...
In vendar jo ljubim!
Ljubim jo,
ker nosi s sabo
borov vonj in
kraške zemlje
neomajnost,
trdost Krasa
in živ ogenj
jesenskega ruja.

Nocoj je slavec

Nocoj
je slavec pel
ob potoku,
nocoj
so zvezde
jasneje žarele,
nocoj
zelenje mlado
dehtelo je na gmajni...

Hodila sem ob polju
po mehki travi
in v razprte dlani
lovila bele cvete,
ki so se sipali
iz razcvetlih krošenj,
lovila sem
padajoče sanje.

PRED NEVIHTO NA KRASU

INTERVJU Z G. ŽUPANOM D. LEGIŠO

POLITIKA

Naslovna stran naše revije nas vabi v svet Lepe Vide, ki pripada občini, o kateri je bilo v zadnjih mesecih največ govora in pisanja. Na čelu te občine je danes mlad, razgiban, pogumen župan, ki je sprejel svoje mesto v zavesti velike odgovornosti, ki jo ima kot Slovenec in kot župan vseh prebivavcev svoje občine.

Srečali smo ga v mestu in ga naprosili za kratek pogovor. Ljubezni-vo nam je ustregel.

Naše prvo vprašanje:

Prevzeli ste vodstvo nabrežinske občine. Vemo, da ni lahko voditi občino, posebno ne danes. S kakšnimi težavami ste se spopadli?

Največjo težavo so doslej predstavljali, kot je razumljivo, razgovori in pogajanja za sestavo odbora. To je trajalo več kot dva meseca in v tem času so morale politične skupine, ki sestavljajo večino v občinskem svetu, podrobno pojasniti svoja stališča ne samo do upravnega programa, ki ga namerava nova občinska uprava izvesti, temveč predvsem do perečega in kočljivega vprašanja odnosov med slovenskim in italijanskim prebivalstvom in občini.

Kaj menite o teh odnosih?

Slovenci smo še pred desetletjem tvorili veliko večino prebivalstva v občini, od tedaj pa je prišlo do korenitih sprememb v škodo slovenskega dela prebivalstva, kar se je zgodilo zlasti z gradnjo velikih naselij za istrske begunce. Temu umetnemu spreminjanju narodnostne sestave občine smo se vsi Slovenci upirali, in sicer ne zaradi nasprotovanja do prebežnikov, katerim priznavamo pravico do svojega doma, temveč zaradi posledic, ki jih takšno spreminjanje povzroča. Dokler si namreč v večini, moreš — vedno seveda v mejah zakonitosti — suvereno odločati o svoji usodi. Ko pa postaneš manjšina, si kljub dobri volji in poštenim namenom večine vendarle podvržen tuji volji.

To spreminjanje razmerja in vlog posebno bolešno občutimo mi, ki smo v občini rojeni, kjer je sleherni kraški kamen tako rekoč del našega srca in naše krvi.

Kakšne so vaše prve težave na županskem mestu?

Vodstvo občinske uprave sem dejansko prevzel šele pred dvema tednoma. Prve težave so bile predvsem birokratske narave. Vsakdo namreč ima glede delovanja raznih uradov — in teh ni malo — svoje poglede, ki jih seveda skuša uveljaviti, kajti le tako more prepričano in z mirno vestjo prevzemati odgovornost za svoje delo. Doslej nisem imel nobe-

nih večjih težav s svojimi najožjimi sodelavci v občinskem odboru. Ta organ seveda sestavljajo osebe različnih izvorov in različnih izkušenj, zato je treba iz njih najprej narediti homogeno celoto, da bo mogel odbor postati učinkovita delovna enota.

Kako gledate na svoje bodoče delo?

Kako gledam na bodoče delo? Če se bomo vsi — in o tem sem prepričan — strogo držali programskih točk, tako upravnega kot političnega sporazuma, bomo lahko marsikaj dobrega naredili za naše občane. Dela je seveda ogromno, rešitev marsikaterega problema pa ni odvisna samo od občinskih upraviteljev. Ovir predstavljajo predvsem zastarela upravna zakonodaja, razni birokratski aparati in tudi okostenela miselnost nekaterih občinskih ali državnih funkcionarjev. Tu pa tam pa se najde tudi kak občan, ki svoje osebne koristi više ceni kot koristi skupnosti.

Sodite danes, da je bila izbrana pot sodelovanja pravilna in zakaj?

Ce bi ne bil prepričan, da je bila izbrana pot pravilna, bi prav gotovo ne sprejel odgovornega in težavnega mesta župana v devinsko-nabrežinski občini. Kakor hitro je namreč Slovenska skupnost spoznala in se prepričala, da je dialog s strankami sredinske levice ne samo možen, ampak, da se na ta način odpirajo perspektive za rešitev in ureditev tistih problemov, zaradi katerih pravzaprav obstaja politična organizacija slovenskih demokratov, je bila Slovenska skupnost, po mojem mnenju, naravnost dolžna izbrati novo pot. Glede na novi položaj, mislim, da ni bilo druge politično učinkovite alternative. Četudi bi sporazum med Slovensko skupnostjo in strankami leve sredine ne imel druge posledice kot to, da se je po njegovi zaslugi nehala kolonizacija občine, bi že s tem bil popolnoma upravičen.

Kakšno je bilo vaše prvo delo?

Podrobno se spoznati s celotno občinsko problematiko. V občinskem svetu sicer sodelujem že 13 let, vendar zlasti sedaj vedno bolj spoznavam, da obstajajo precejšnje razlike med nalogami občinskega svetovavca ali odbornika in med nalogami in dolžnostmi, ki jih mora opravljati tisti, ki je na vodstvu uprave.

Oprostite, kateri je bil Vaš prvi podpis — podpis župana?

Mislim da je šlo za podpis osebne izkaznice neke naše mlade občanke — kar po mojem mnenju ni slab znak, se je nasmehnil naš slovenski župan.

NEKAJ PRIPOMB IN ŽELJA

Vsakdo mora priznati, da je Slovenska skupnost zadnja leta zelo razgibala javno življenje slovenske manjšine zlasti na Tršaškem. Preko Slovenske skupnosti je postala organizirana slovenska manjšina upoštevanja vreden činitelj v splošnem političnem položaju tršaške pokrajine. Marsikdo je pravilno rekel, da bi morali ustanoviti široko demokratično vseslovensko politično organizacijo, ako bi ne imeli Slovenske skupnosti. Ta organizacija, ki je bolj volilna povezava nekoliko različnih političnih skupin kakor politična stranka, je zadnje čase prevzela naše toliko odgovornosti, da bo morala postaviti na noge svoj organizacijski ustroj, ker sicer ne bo zmogla preoblikovati dela. Vsaka politična organizacija pa mora imeti poleg političnega ter v primeru Slovenske skupnosti narodnoobrambnega programa trdne ideološke temelje. Brez njih je kakor ptič brez peruti. Za Slovensko skupnost se torej odpira važno vprašanje, ki smo ga hoteli samo kratko nakazati. Po našem mnenju bi bilo najbolje, če bi si Slovenska skupnost dala potrebno organizacijsko obliko, poleg nje pa morajo živeti in se vanjo stekati samostojne politične stranke, ki so jo ustanovile in ki sloniijo na jasno začrtani krščanski, narodni ter socialni misli. Če je kakšni dosedanji politični organizaciji prav, da se stopi s Slovensko skupnostjo in njenim najmanjšim skupnim ideološko-programskim imenovalcem, seveda lahko to naredi.

Nedavni politično-upravni sporazum med strankami leve sredine in Slovensko skupnostjo je treba po našem mnenju pozdraviti. Smo narodna manjšina, ki hoče kot takšna živeti in prispevati tudi svoj delež k splošnemu demokratičnemu, političnemu in socialno-gospodarskemu življenju v državi. Ne uganjamo »viti-mizma« če pravimo, da je fašizem stregel slovenski manjšini po življenju in da so se močni ostanki te rasistične miselnosti ohranili vse do danes ter so velika ovira, da slovenska manjšina ne more dobiti pravic, ki ji po božjih in človeških postavah pripadajo. Če naša manjšina v teh okoliščinah vidi, da povsod naletava na nerazumevanje, se mora strniti v politično opozicijo, se z vsemi zakonitimimi sredstvi boriti za svoj obstoj in čakati na boljše čase. Če pa pridejo odgovorne stranke in povabijo slovensko manjšino k sodelovanju pri urejanju našega položaja, je dolžnost našega vodstva, da ta poziv sprejme. To se je po dolgih 40 letih res tudi zgodilo. Spo-

razum je sklenjen in po našem mnenju vsebuje nekaj zelo važnih pridobitev za slovensko manjšino, ki opravičujejo tveganje tega poskusa. Slovenski manjšini je treba odpreti nova širša obzorja, ki jih jalova opozicija nujno duši. Izreči je treba priznanje tistim italijanskim strankam, odnosno njihovim sedanjim vodstvom, ki so spoznala, da je nastopil čas, ko je dolžnost vseh iskrenih demokratov postaviti pravične temelje za dejansko enakopravnost slovenskih državljanov z italijanskimi. Slovenski skupnosti pa gre priznanje, da skuša dvigniti v slovenskem človeku zavest enakopravnega partnerja, ki mora biti povsod upoštevan in se potem vendarle enkrat lahko otrese nesrečnega umetno vsiljenega občutka manjvrednosti ter se zaveda, da je vredno in ponosno biti Slovenec. Sporazum bo seveda treba lojalno izvajati. Nihče nam ne bo ničesar prinesel na krožniku. Vse, kar sporazum predvideva, si bomo morali priboriti z žilavim in vztrajnim delom.

Sporazum med Slovensko skupnostjo in strankami leve sredine je naletel na nasprotovanje slovenskih komunističnih in italijanskih desničarsko-nacionalističnih krogov.

Da mu nasprotujejo komunisti in njihovi zavezniki, je povsem razumljivo. Italijanska komunistična partija lovi slovenske pristaše in volivce s poudarjenjem krivic, ki se godijo Slovincem. Ko je imela sama nekaj prilik, da resnično kaj naredi za slovensko manjšino, pa je popolnoma odpovedala. Ona nam ne more, pa tudi noče pomagati. Zakaj? Zato, ker ve, da bi izgubila slovenske volivce, če bi se položaj naše manjšine izboljšal. Od samega komunističnega vpitja pa slovenska manjšina ne more ostati pri življenju.

Razumljivo, ne pa opravičljivo je tudi, da so proti sporazumu Slovincem sovražni italijanski nacionalisti ter vsi tisti, ki se še niso otrsli fašistične miselnosti.

Res težko pa razumemo, čemu godrnjajo proti sporazumu nekateri ljudje, ki pišejo v tržaški katoliški tednik »Vita Nuova«. Oni po našem mnenju niso spoznali krščanskega in demokratičnega poslanstva Italije v tem delu sveta, kakor so ga spoznali tisti, ki so kljub močnemu nasprotovanju in velikemu pritisku sporazum sklenili. Mar ne vidijo, da so razmere, v katerih živi slovenska narodna manjšina, veliko izložbeno okno zahodnega demokratičnega, svobodnega in krščanskega sveta, ki meče svojo svetlo ali temno luč daleč tja na vzhod v veliko slovansko morje? Očitno se ne zavedajo, kakšno uslugo bi naredili demokraciji, krščanstvu in vsemu zahodnemu svetu, ko bi komunističnemu vzhodu pokazali, kako ta svet ureja vprašanje narodnih manjšin. To bi bilo vse kaj drugega, kakor »poravnava, ki zamaši luknje, a odpre veliko razpoko!« To bi bila slika, ki bi potrdila, kako resno katoličani pojmujejo čas okrožnice

»Mir na zemlji«, čas velikega vatičanskega koncila, čas dialoga.

Opazovalec

KNJIGE

BOGOSLUŽNE KNJIGE

Ker bo tu pri nas slovenščina prišla najprej v mašo, je vprašanje katera knjige bomo lahko imeli na razpolago prav za mašo. Uporaba slovenščine pri drugih obredih, zakramentih in zakramentalih, bo prišla poznej do veljave, ko bo namreč pripravljen obrednik tudi v italijanskem jeziku. Slovenski obrednik namreč že obstaja.

Gre najprej za mašno knjigo ali misal, ki ga duhovnik rabi pri maši, in je precej velika knjiga. Odslej naprej bo moral rabiti misal, v katerem bodo molitve tudi v slovenščini. Kje, kako in kdaj si ga bomo oskrbeli? Danes ne more nihče odgovoriti na to vprašanje, ker je treba za tako knjigo precej denarja. Le čas, sporazum in uvidevnost vseh Slovencev bodo pripravili tako knjigo.

Za prvo silo bomo uporabljali »Rimski misal«, ki ga je priredil dr. Metod Turnšek in je izšel v drugi izdaji leta 1961 v Celovcu. (Po tem misalu je sestavljen tudi »Mali misal« za nedelje in praznike ter knjiga za berila in evangelije v celovski izdaji.)

Turnškov misal je uradno odobrena knjiga za uporabo pri maši. Iz praktičnih ozirov (zaradi enotnosti in načrtov za bodočnost) bomo pri maši uporabljali za »Red maše« (Ordo missae) molitvene obrazce iz molitvenika »V občestvo združenji«, ki bodo ponatisnjeni v tretji izdaji Turnškovega misala.

Omenjeni molitveni obrazci v slovenskem jeziku (mašne pristopne molitve, Kyrie, Slava, Vera, Svet, Očenaš, Jagnje božje, Gospod nisem vreden in krajši odgovori) se le v malenkostih razlikujejo od onih v dosedanjem Turnškovem misalu in so tam uradno odobreni. Molitvene obrazce — za prvo silo — je izdala za nas na posebnih listih tržaška škofija.

Z zanimanjem smo pričakovali, kaj bodo pripravili v Sloveniji. Vseli nas, da pripravljajo za tisk tretjo izdajo Turnškovega misala in na novo predelano izdajo velikega tedna za cerkev. Tiskali so že liste z molitvami »za prvo uporabo«. Pripravljajo tudi razmnožene mašne proprije (speve in oracije) kot vloške v mašni misal.

Prvi koraki so torej že narejeni. To nam daje jamstvo, da se bo dalo še kaj lepega in dobrega pripraviti.

L. Š.

MEDDOBJE

Ponovno moramo opozoriti na to slovensko revijo, ki izhaja v Buenos Airesu in jo izdaja Slovenska kulturna akcija. V zadnji številki nas v uvodu pozdravlja Kramolčev »Snežni

metež«, ki razpoložensko predstavi številko.

Sledi razprava Rafka Vodeba o temi »II. vatičanski cerkveni zbor in umetnost«. V tej razpravi napoveduje pisec, da bo nova liturgija prinesla nove zahteve tudi v cerkveno umetnost, ki naj bogoslužju daje primeren sijaj.

Slede pesmi Franceta Papeža in Humberta Pribaca, Božidar Fink govori »O ustavnem položaju v Sloveniji«. Slične razprave objavlja isti pisec tudi drugod, prav tako pa je snov predmet njegovih predavanj, ki jih zasledujemo v tamkajšnjem tisku.

Sledi prozni del, v katerem so zastopani Beličič s »Stavkokazi«, Mauser z »Razdrtim gnezdrom« in Bukvič z groteško »Kako je pokojni Campbell prišel strašiti svojo ženo, ki ga je povozila z avtomobilom«. Dolg naslov pove že tudi vsebino vse zgodbe.

Zelo zanimivi pa so dr. Tineta Debeljaka »Spomini ob F. S. Finžgarju«. Po branju Finžgarjevih spominov, Jurčičevih »Skozi luči in cence«, nam Tine Debeljak prinaša nove osvetlitve na čas in osebe. Iz vsega si bodo bralci laže ustvarili popolnejšo sliko naše polpretekle dobe. Pri vsem tem pa seveda Finžgarjeva podoba medli, kar odločno kaže, da so njegovi spomini precej subjektivni.

Dr. Fran Jaklič objavlja »Predavanje škofa Friderika Barage o Indijancih« iz leta 1863 v Cincinnatiju. Predavanje je zelo zanimivo iz folklornega, zgodovinskega in versko-moralnega vidika. Celota kaže na izredno globoko poznanje Indijancev in njih preteklosti.

Številko zaključuje Jevnikarjev pregled »Slovenske knjige v letu 1963«. Iz pregleda vstaja dvojce: Jevnikarjeva marljivost, s katero zasleduje naše literarno področje, prav tako pa literarna plodovitost našega naroda.

MS

GLEDALIŠČE

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE DRAME

20. in 21. februarja je gostovala v Kulturnem domu Ljubljanska Drama. Po daljši odsotnosti je tržaško občinstvo goste z zanimanjem pričakovalo. Delno z zanimanjem, delno z rahlo bojaznjivo, da morda niso za Trst izbrali posrečenega dela. Od tedaj namreč, ko so pred leti gostovali z dramo »Dvanajst porotnikov« in z domačo Linhartovo komedijo »Ta veseli dan«, so nas v naslednjih letih manj zadovoljili. S »Talcem« pred časom naravnost razočarali.

Govorimo seveda o dramskem tekstu. Razočarali nas niso pa nikdar s svojo izredno umetniško igro. V resnici je to vrhunec gledališke zmogljivosti, ki ga gotovo ne premore nobeno drugo gledališče v Jugoslaviji. Kaj bi tedaj rajši mnogi med nami drugega kot rekli in povabili mladi rod, naj si ogleda to čudovito igro in to resnično veliko gledališko kulturo svojega naroda, pa morajo biti s tem vabilom previdni zaradi del, ki

jih prinaša vrhunsko gledališče, da se jim ne zgodi kot pri »Talcu«, ko so starši začudeno spraševali, na kakšne predstave so profesorji povabili njihove otroke.

Hočemo reči, da mora biti vsako gostovanje, ki je za naše mesto izredno pomembno, tako, da bo zajelo lahko ves krog ljubiteljev gledališča in da ne bo treba opozarjati mladine, da za njo vstop ni dovoljen.

Sobotno gostovanje morda ni bilo s tega vidika najbolj posrečeno, a zrelemu občinstvu je pokazalo čudovito predstavo igravskega kvarteta. Američan Albee je v tem delu vrgel žaromet na štiri ljudi, ki prežive eno noč skupaj. Sta to dva zakonska para, ki vsak zase živi svoje življenje, svojo dramo; prišli so skupaj, čeprav jih ničesar ne drži, a vendar ostajajo skupaj in drug drugega mučijo. Ostajajo skupaj prav zaradi tega, da bi mučili drug drugega. V resnici je to noč brez svetlobe, pijače in mučna, težka in brezsmiselna. Smiselna le v toliko, kot smo rekli, da bi izmučili drug drugega.

Ce je samo to smisel Albeejeve drame, da prikaže degenerirano družbo Zapada, ali vsaj dve družini te družbe, potem je seveda avtor odlično uspel. Gledavec mora sam najti pot iz tega morečega življenja. Če jo je našel, potem je drama tudi opravila večnostno nalogo gledališča.

Vsa ta srečanja in neskončno dolgi dialog te noči bi bili lahko zelo dolgočasni, če bi režiser Mile Korun tako izredno stopnjevalo, premišljeno in stvarno ne vodil te četvorice po odru, od ene luči do druge, od divana do steklenice s pijačo, od zblízanja in oddaljevanja. Če bi ne napel dejanja do besednega in fizičnega spopada in ga potem spet zadržal v dialog,

Arhitekt Uroš Vagaja je režiji zgradil zelo funkcionalen prostor, ki je vsak trenutek služil igravcem za njihovo igro.

Mil Korun pa je izbral tudi odlično dvojico za zakonski par Martha-George. Duši Počkajevi je zaupal vlogo Marthe. Zaigrala je resnično veliko igro in ustvarila tisto demonško žensko, ki živi mnogo nerazumljivih življenj: žensko, nikdar utešeno, ljubeznivo in sovražno, nikdar premagljivo, ki se ji hoče igre, a postane ta igra pravo življenje. Vse odtanke in psihološke globine je Počkajeva živela s prepričljivim izražanjem. Dala je tej ženski lahkotnost in globino, z glasovno barvitostjo je dajala ton vsakemu novemu razpoloženju. Ustvarila je nepozaben lik.

Ob njej je živel enako močno in prepričljivo življenje George Jučija Součka. Lahkotnost njegove igre, ki jo je od pojoče govorice stopnjeval v besedni spopad, njegova prožnost in sigurnost dajeta že skoraj vtis, da ve že vnaprej vso svojo igro in igro soigravcev. Vendar te to samo za trenutek preseneča, takoj nato te potegne nazaj v spopad življenja. Tudi to je izredna plastična odrska podoba.

Tudi Marija Benkova je zelo dobro zadelala lik Honey, ki sicer ni mogla pokazati toliko kot glavna igravca, a je posebno v tonis rahle naivnosti in omejenosti v smehu dala vtis žive podobe.

Nicka je igral Danilo Benedičič z manjšo mero izraznosti kot Počkajeva in Souček, čeprav prepričljivo in sigurno.

Predstava je bila gotovo največja prireditve, kar smo jih zadnja leta videli v Trstu.

KRONIKA

MLADIKA PRED MIKROFONOM

Uredništvo govornega sporeda na tržaški radijski postaji je povabilo 9. februarja uredniški odbor Mladike pred mikrofonom na razgovor o reviji. Ker je bilo v tem razgovoru del zgodovine revije in del načrtov za bodoče, se nam zdi umestno posredovati tudi bralcem to pomenek.

Radijski reporter, g. Saša Martelanc je pričel razgovor takole:

Povojni čas bi s stališča slovenske tržaške publicistike lahko zaslužil oznako dobe revij. Ko bi namreč našli vse revije, ki so v tem razdobju zagledale luč sveta, bi bil seznam kar obsežen. Pri tem pa bi bilo treba povedati še nekaj in to je druga značilnost: da se je namreč le malo-katera revija dolgo ohranila pri življenju. Zato zasluži tem večjo pozornost mesečnik, ki vstopa letos že v deveto leto svojega obstoja. V mislih imamo revijo Mladika. Radi bi zvedeli kaj več o njej. Zato smo naprosili odgovornega urednika, urednika in dva člana uredniškega odbora, da bi z različnih vidikov podali strnjeno sliko o vlogi, problemih in sploh vsem, kar zadeva to revijo. Našemu povabilu so se prijazno odzvali mons. dr. Lojze Škerl, prof. Jože Peterlin, gđc. Marija Češut in gospod Sergij Pahor. Začel bi tale pogovor z vprašanjem gospodu odgovornemu uredniku mons. dr. Lojzetu Škerlu. Vprašanje bi bilo tole: kakšen je bil namen ob ustanovitvi Mladike.

Dr. Škerl: Mladika je družinska revija. Če si prizadevamo, da bo revija vedno bolj ustrezala temu namenu, nočemo s tem reči, da mora revija služiti razglabljanju o vseh možnih družinskih zadevah, težavah in vprašanjih. Revija naj ima dostop v vsako našo družino in vsaki družini naj prinese lepo in dobro besedo, da kar po domače povem. Katera slovenska družina ne čuti potrebe po dobri in lepi besedi? Literat, duhovnik, prosvetni delavec, dijak, družinska mati, vsi morejo veliko povedati. Mladika bi rada vsem tem dala možnost, da povedo svojo izkušeno besedo in z njo razveselijo, obogatijo in oplemenitijo člane naših družin.

Kot duhovnik bi rad poudaril, da je Mladika krščanska, katoliška revija. To pa ne pomeni, da služi za razlago krščanskega nauka. Mladika bi rada pomagala, da bi bralci iz revije spoznali, kako naj pravilno presegajo v luči krščanstva dogajanja domačega življenja.

To ni lahko delo in zahteva velike odgovornosti in izkušenega znanja. Zato sem rekel, da revija skuša pomagati in to pri iskanju resnice in poštenega ravnanja v zasebnem, družinskem, javnem, kulturnem življenju. Nismo mojstri, sami iščemo pomoči. Kako pa naj majhen uredniški odbor odgovori na vsa življenjska vprašanja in prevzame odgovornost za jasno, odkrito in odločno besedo v tolikih zadevah?

Se nekaj bi rad dostavil. Mene osebno včasih boli, ko vidim, da se nas marsikdo izogiba in da se zato borimo s precejšnjimi težavami za obstanek. Se posebno človeka zaboli misel, da bi mogli s tako vpeljano revijo veliko dobrega in poštenega ustvariti, če bi revijo obogatili s svojimi prispevki, nasveti in oporo vsi naši izkušeni ljudje, predvsem izobraženci. Kdo naj jasni ideje, krepke načrte, podpira nesebično delo, če ne prav dobra katoliška družinska revija?

Vsa ta leta, kar izhaja Mladika, je bil njen urednik prof. Jože Peterlin. Zato je seveda logično, da se obrnemo nanj, ko mu zastavljamo tle dve vprašanji: Najprej v nekaj stavkih, gospod profesor, kakšen je bil curriculum vitae, bolj preprosto povedano, življenjepis od vsega početka. Drugi del vprašanja pa, kakšni so vaši vidiki ob urejanju revije, s posebnim ozirom na njeno literarno plat.

Prof. Peterlin: Kako je nastala misel na izdajo revije? Življenjepis? Začeli smo pred osmimi leti. Zakaj smo začeli? Čutili smo to potrebo. Saj veste, kako navadno nekaj ljudi občuti živo željo in potrebo po reviji, ali bolje po tem, da bi mogli neke izpovedati tisto, kar čutijo kot svojo odgovornost in poslanstvo. V določenem trenutku. Izobraženci manjšine občutijo potrebo, da tudi s čitvom opravljajo nalogo med svojim ljudstvom. To je nekako njihovo ljudsko-prosvetno delo, je življsko.

Seveda pa ni tako lahko uresničiti take načrte in želje. Premajhen je krog naročnikov, stroški za tisk pa so veliki. Razumljivo je, da revija ne more plačevati nobenih honorarjev za prispevke, niti za urejevanje in upravo. Vse to delo je pač delo, ki ga čutimo kot dolžnost.

Da ne bi bilo tako tvegano začeti pred desetimi leti z novo revijo, smo ji pripravili pot s tem, da smo celovško družinsko revijo »Vera in dom«, ki je začela izhajati na Koroškem takoj po vojni, prenesli tudi na Tržaško in Goriško. Dve leti smo imeli skupno uredništvo. Glavna urednika za Koroško in Primorsko (dr. V. Zwiter in prof. Peterlin) sta se sestajala za vsako številko v Trbižu. To sodelovanje je bilo lepo in prijetno. Toda ugotovili smo, da so razmere in okus čitateljev na Koroškem tako različni od goriškega in posebno tržaškega, da je bilo treba misliti na samostojno revijo za Primorsko. In pred osmimi leti smo res ustanovili Mladiko. Njeni prvi naročniki so postali dotedanji naročni-

ki Vere in doma. Uredništvu smo priključili nove tukajšnje ljudi. Tako smo Korošci in Primorci vsak s svojo revijo izbrali vsak svojo pot, ki je bila bližja pokrajinskim razmeram.

G. Martelanc: Mladiki je torej pripravlja pot »Vera in dom«. Na njene naročnike se je naslonila. In v diki pri urejanju:

Prof. Peterlin: Revija ne more nikdar zadovoljiti vseh okusov. Eni bi želeli več znanstvenih člankov, drugi več literarnih prispevkov, tretji spet več razmišljanj o verskih in svetovnonazornih vprašanjih. Eni bi hoteli poročila z dežele, drugim taka kronika revijo preveč razvrednoti. Iščemo srednjo pot, da bi ne bila revija pisana preveč »visoko«, če smem rabiti to besedo, pa tudi ne preveč in izključno »ljudskas«.

Od vsega začetka je bil namen revije tudi ta, da pritegne mlade tržaške in goriške književnike. Mislimo na tisti rod mladih ljudi, ki je začel svoje pisateljske poizkuse v Literarnih vajah, pa je potem srednje šole končal in so seveda zanj Literarne vaje opravile svoje delo. Kdor med temi mladimi pisatelji čuti ustvarjalno moč, ker ni bil samo šolski sodelavec dijaškega lista, ima odprto pot v Mladiko.

Koliko se nam je posrečilo pritegniti mlade pisatelje tukajšnjega poveljnega rodu, je težko reči, ker nastane ob tem vprašanje, koliko talentov je sploh med njimi. Gotovo pa je, da v splošnem pišejo Mladiko in jo širijo mladi ljudje in ji skupno z nami dajejo smer in določajo pot.

G. Martelanc: Urednik prof. Jože Peterlin je večkrat poudaril, da je revija tržaška in goriška. Zato se nam zdi umestno, da vprašamo za mnenje tudi goriškega člana uredniškega odbora. To je gđc. Marija Češcut, prosili jo bomo za mnenje, odnosno za sodbo, kako sprejema Goriška Mladiko.

M. Češcutova: Goričani (in pri tem ne mislim samo ne prebivavce mesta Gorice) imamo okus, ki se v marsičem loči od tržaškega. Čeprav nismo daleč drug od drugega, gledamo mi vendar na marsikatero stvar drugače kot na Tržaškem. Ne mislim pri tem na nič slabega ali ostrega. A tako je. Okus je v marsičem različen.

Razumljivo je, da zato na revijo ali časopis, ki se tiska v Trstu, gledamo na Goriškem morda drugače. Vsaj na nekatere stvari. In obratno. Tržačani gledajo na naše zadeve spet kritično.

Vendar te razlike niso tako velike, da ne bi mogli imeti na primer revije skupne. Zato imamo Mladiko kar radi. Občutimo pa, da je pre malo na Goriškem razširjena. Posebno po deželi.

Kaj bo temu vzrok, je težko reči. Morda se mnogim pri nas zdi, da se posveča preveč pažnje kulturnim zadevam. Morda zato, ker smo nekako nosilci njene misli mladi. Revijo

smo namreč naslonili na goriško Slovensko katoliško akademsko društvo in to je določilo dva odbornika v uredniški odbor. Akademiki imamo malo časa in ne živimo stalno v Gorici, zato je naš vpliv in možnost propagiranja revije nekoliko otežkočena. Vendar se zdi, da ni nobenih ovir in da bo Mladika lahko našla že to leto še več naročnikov na Goriškem.

G. S. Martelanc: Letošnja Mladika bo imela novo zunanjo podobo, novo naslovno stran. Osnutek zanjo je izdelal gospod Sergij Pahor. Izrabimo priložnost, da ga vprašamo nekaj več o tem. In sicer konkretno kakšne so bile naslovne strani prejšnjih letnikov, kaj so simbolično pomenile in kako si je zamislil novo naslovno stran za letos.

G. S. Pahor: Ko smo leta 1957 začeli, je prvo Mladiko zelo posrečeno opremil Janez Prepeluh zlasti še, ker je že sama naslovna stran nakazala enega izmed ciljev revije: povezavo Trsta z Goriško; stilizirana gotska roža s pročelja tržaške katedrale Sv. Justa se lepo poveže z obzidjem goriškega gradu v ubrano celoto. Tudi napis sam, čeprav črke niso najmodernejše, učinkuje prijetno in daje vtis ravnotežja. Zato je napis ostal štiri leta nespremenjen.

Sliko na naslovni strani III. letnika (drugega nismo spreminjali), je narisal slikar Milko Bambič in predstavlja mater, ki bere iz revije svojima otrokoma. Slika jasno pravi, da hoče revija najti pot v slovensko družino. Naslednja letnika je opremil ing. Franko Pščanc in je v IV. letniku prvič postavil na naslovno stran Mladike fotografijo, ki je zunanjo obliko revije zelo popestrila. Platnica V. letnika pa je imela skoro programski značaj: poganki mladike silijo kvišku in lovijo tople sončne žarke, ki so jo obudili k življenju, ob strani pa stoji klasičen slovenski narodni motiv: srce z okraski. VI. letnik sta opremila mlada člana Slovenskega kulturnega kluba, Edi Žerjav in Maja Pertotova z izvirnimi linorezi. S VII. letnikom, ki ga je opremil Edi Žerjav, se je vrnila na naslovno stran fotografija, ki je, čeprav še malega formata, s svojo aktualnostjo dajala občutek modernosti.

Zadnji, VIII. letnik, je s skoro abstraktnimi motivi opremil mladi tržaški slikar Klavdij Palčič. Z menjavanjem barv smo dosegli lep učinek in mislim, da je zunanja oblika bravce zadovoljila.

Za IX. letnik smo se v uredništvu odločili, da ohranimo naslovne črke prejšnjega letnika, ki jih je narisal Palčič in da zopet priključimo na prvo stran fotografijo, tokrat večjega formata. Sam napis smo postavili na vrh naslovne strani in s tem skušali zadovoljiti tudi časopisne prodajalce, ki so se večkrat jezili, da revijo težko najdejo v večjem kupu časopisov.

Letos bo torej Mladika na svojih naslovnih straneh prikazala bravcem

tržaške in goriške znamenitosti in naravne lepote, po možnosti pa tudi iz Beneške Slovenije in Kanalske doline.

G. S. Martelanc: Že v uvodu smo naglasili, da je Mladika po svojem dolgoletnem izhajanju v Trstu domala edinstven primer. Zato bi radi ob zaključku vprašali urednika prof. Jožeta Peterlina v čem je po njegovem vzrok priljubljenosti in uspeha. Kako, da je revija tako dolgo let obstala. Hkrati bi ga še vprašali, kakšne načrte ima uredniški odbor za bodoče leto.

Prof. Peterlin: Svoj delež ima pri tem gotovo trdoživost izdajateljev, ki so hoteli za vsako ceno vztrajati. Zaslugo za to imajo naši poverjeniki, ki so se (vsaj nekateri) zelo trudili in revijo nesebično širili.

Krog, ki revijo izdaja je demokratičen in homogen. Nobeno nesoglasje ni segalo tako daleč, da bi morala revija zaradi njih prenehati. To se pravi, da poslušamo in upoštevamo mnenje drug drugega. Revijo ohranjamo in, če treba tudi materialno zanj žrtvujemo. Mislim, da so mnoge revije prenehale pred nami zaradi tega, ker so bile preveč odrezane od naših ljudi in so jih izdajali tako rekoč sami zase.

Mi se skušamo izogibati te izoliranosti. Iskali smo vedno stika z našimi ljudmi in prisluhnili njihovim problemom. O njih v reviji razmišljamo in pišemo. Mislim da je ta ljubezen do revije in stik z ljudmi glavna sila, ki je revijo do danes ohranjala.

Zelo radi bi, da bi revija v novi deželi opravljala svojo vlogo. S Tržaške in Goriške bi želeli tudi v druge predele dežele. To je namen novega letnika. Zelo bi želeli v novem letu tudi točno izhajati. Zato se bomo trudili in bomo naprosili tudi sodelavce, da bi bili točni. Smer pa bo ostala v glavnem ista.

☆

ZAGREBSKI NADSKOF

Med 27 novimi kardinali z vsega sveta je tudi zagrebški nadškof in metropolit dr. Franjo Šeper. Dne 25. februarja je prejel znake kardinalske časti.

Novi kardinal se je rodil kot sin krojača v Osijeku. Pet let star je s starši prišel v Zagreb, kjer je končal ljudsko in srednjo šolo. Bogoslovje je končal kot Germanik v Rimu. Novo mašo je imel leta 1930. Ko se je vrnil, je bil gimnazijski katehet, nato nadškofijski tajnik, nato deset let rektor semenišča in nato župnik v Trnju, predmestju Zagreba. Leta 1954 je postal zagrebški nadškof-koadjutor, rezidencialni nadškof pa leta 1960. Prevzel je tudi predsedstvo jugoslovanskih škofovskih konferenc. Na koncilu je med najbolj delavnimi in najbolj uglednimi očetmi.

Imenovanja se iz srca veselimo in eminenci želimo: na mnoga leta.

slednji dan smo nadaljevali kot da se ni nič zgodilo.

Sprašujem se, ali res ni mogoče, da bi Tržačani na kakšen drug način izpovedali svoje zahteve, da ne bi bili dvakrat oškodovani? Ali je tak način najboljši? Ali si ne delamo sami še večjo škodo kot nam že sicer grozi?

Po. A.

Verjetno se je porodilo marsikateremu Tržačanu isto težko vprašanje. Toda ta zadeva je predelikatna, da bi mogli odgovoriti nanjo v obliki odgovora na neko pismo. Za to je potrebna temeljita razprava in večja študija. Gotovo je samo to, da je oklic take velike stavke velika odgovornost. Upamo, da so vprašanje prizadeti temeljito premislili in da so našli v tem edino možno ni nujno pot.

ZAKAJ NIČ NA OPCINAH?

V časopisih in v radijskih obvestilih smo slišali o živahni delavnosti mladine skoraj po vseh krajih na Tržaškem. Kako to, da letos mladina na Opčinah ni nič pripravila. Lansko leto je menda imela dve ali tri prireditve, letos pa prav ničesar.

Openka

Lansko leto je bilo mogoče imeti prireditve v Marijaniški dvorani. Zdaj pa je ta dvorana potrebna temeljitega popravila in zato tista mladina, ki je lansko leto pripravila prireditve, letos nima primerne prostora. Upamo, da se bo zadeva v kratkem uredila in da bo spet dana možnost prireditev.

V TUJINO

Izučil sem se obrti. Dokler nisem imel posebnih pravic, me je gospodar imel na delu, ko pa bi lahko delal kot pravi delavec, sem zgubil službo.

Videl sem podobne primere tudi pri drugih. Zelo težko je dobiti trajno zaposlitev. Zato sem se odločil, da grem v tujino in si tako ustvarim bodočnost. A ko sem povedal to staršem, je začela mama jokati in me rotiti, naj ne hodim. Zelo težko mi je. Ne bi rad užalostil mame, a rad bi si tudi pomagal v življenje. Vem, da mi ne boste mogli pomagati, a sem Vam napisal tole zato, da se nekemu izpovem in opozorim na problem, ki najbrže še mnogo razjeda. Če boste objavili to pismo, Vam bom hvaležen.

Boris C.

Kaj bi Vam mogel svetovati. Težko kaj konkretnega. Srce mi govori, naj Vam svetujem, da ostanite, saj se bo tudi za Vas našlo delo. Morda samo trenutno ne vidite izhoda. Če bi povedali, kakšno obrt ste se izučili, bi v reviji objavili oglas, da išče dela, nekdo, ki rad dela, ki ima starše in dom rad in tak ne more biti slab človek. Vreden je vsega priporočila. Morda nam boste prihodnjič napisali kaj več. Seveda, v svet lahko greste, toda, kdo ve, ali boste tam srečni. Toliko rojakov se vsak mesec vrača iz Avstralije, iz Južne Amerike, iz Švice in Nemčije, ker niso našli tistega, kar so iskali. Dom je le dom. Morda pa se bo le kaj odprlo. Poizkusite! Če moremo, Vam bomo pomagali. Pogum!

CESTITKE

Pred nedavnim je diplomirala na tržaški univerzi gospodična MARIJA CENDA iz literarnih ved. Mladi doktorici in profesorici na naših šolah iskreno čestitamo.

Pred kratkim smo dobili tudi tri nove zdravnike. To so gospodje HEKTOR JOGAN, PETER PAVLICA in ANDRO VUGA. Mladim doktorjem toplo čestitamo k uspehu in jim želimo mnogo zadoščenja v poklicu.

SPOROČILA UREDNIŠTVA

200 LIR

V državi je bila precej dolga stavka tiskarskih delavcev, ki so zahtevali povišanje plače in ugoditev nekaterih drugih upravičenih zahtev glede dopustov, odpravnine in podobno. Delavci so delno uspeli v svojih zahtevah.

S tem pa so se stroški v tiskarni spet dvignili. Zelo nam je žal, da moramo sporočiti svojim naročnikom, da smo primorani zato dvigniti ceno za vsako številko Mladike na 200 lir. Brez tega poviška nam je povsem nemogoče plačati stroške v tiskarni.

Lepo prosimo naročnike, da to razumejo in da ostanejo reviji še nadalje zvesti in naklonjeni. Pomagajte nam, da bomo mogli še dalje revijo, ki je edina revija med nami, vzdržati pri življenju. Tudi s tem bomo dokazali, da živimo.

Vsem se zelo zahvaljujemo za pomoč!

VSAGO PRVO SOBOTO

Vnaprej bo Mladika redno izhajala vsako prvo soboto v mesecu. Vljudno prosimo prišpevke vsaj do vsakega 15.

ZA PROSVETNO SREDISČE

v ulici Donizetti so darovali: ga: Slokar 2000, dijak 1000. Lepa hvala!

J. M. Vašega prispevka *Sonce in sence nad mestom* za zdaj nismo objavili. Tematika je zajeta iz zadnjih dogodkov splošne stavke, pa je bolj reportaža kot pa literarna črtica. Morda boste stvar vzeli znova v roke, ko bo preteklo nekaj časa in boste imeli pravilni odnos do snovi. A pošljite še kaj!

SODOBNA KNJIGA

Berite knjige, ki so izšle v založbi SK. Dobite jih tudi v upravi Mladike.

TRST - ul. Carducci 15 - Tel. 29656

R I M
Slovenski

Hotel „Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVŠTIK

R O M A

Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

POVEDAL JE DARVIN...

Pravkar se je vračal s sestanka. Še ves je bil vroč in vnet, da mora tudi on nekoga prepričevati, da je...

Poučili so ga, da Marx ve vse in da ni ničesar, česar bi on ne vedel.

Rekli so mu tudi, da ni res, da bi kdo ustvaril nebo in zemljo, da bi kdo ustvaril iz nič živali in tudi ne

»Bomo videli«, je mirno odvrnil starec ne da bi odmaknil pogled od trnka.

Aktivist Emil je prisedel k starcu. Nekajkrat se je pomaknil sem in tja in ni vedel kako bi začel. Končno mu je prišla rešilna misel:

»Čudna je priroda, kaj oča?«

dite, da je res kar nas uči najnovejša znanost, da je človek nastal iz opice«, je hitel razlagati Emil.

»Mar mislite, da je zares človek nastal iz opice?«, ga je vprašal starec.

»Seveda, seveda«, je vneto razlagal Emil. »Tega nas uči sam Marx, ki se je tega naučil od Darwina. Oba sta potem učila da se mora proletarijat

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

TRGOVINA JESTVIN

J. ŠKABAR

OPČINE - Narodna ul. 42 - Tel. 221-026

človeka. To so učili zlonamerni reaktivisti, da bi zaslužili proletarijat in tako dalje.

Bil je kar zadovoljen, ko so mu povedali, da je človek nastal iz opice.

»Čudna, da«, je odvrnil starec. »Čudna in nerazumljiva«.

»O ne, ni nerazumljiva. Vse je jasno kakor na dlani, le pravilno jo je treba razumeti«, je vztrajal Emil.

boriti za svoje pravice... Da, iz opice smo nastali... Le pogledjte kako je narajen človek...«, je kar kipelo iz aktivista Emila.

Tedaj je starec pogledal razvnetega Emila in slozi košato brado se mu je razlezel veder smeh:

»Da, vidim, vidim... Ti si zares nastal iz šimpanza... Ali jaz ne, bogme, da ne«, je odvrnil in spet mirno gledal ali bo riba zagrabila ali ne.

Aktivist Emil pa je nadaljeval svoj pot in še pred kavarno, kjer je bilo veliko ogledalo, se ni več upal pogledati vanj, da ne bi videl v njem podobe šimpanza...

☆

»Ata, glej, kako je dolgčas tistim, ki se vozijo v avtomobilih.«

»Zakaj?«

»Vidiš, da vsi ven gledajo.«

☆

»Se nobenega fanta nisem poljubila«, pravi Dora. »In ti?«

»Tudi jaz ne«, odgovori fant.

☆

BCTKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Korakal je ob obali nekoliko mahdravo, obe roki, dolgi do kolen je držal navzdol kakor, da bi zdaj, zdaj mislil splezati na drog z električno svetilko in jo sneti. Njegove sršaste obrvi in majhne živahne oči so iskale, kam bi zapičile svoj pogled in usmerile plamen aktivistične vne-me.

Pa je ugledal na obali starčka, ki je s potrpežljivo roko čakal ali bo riba zagrabila za trnek ali ne. Skozi sivo in košato brado je gledalo par mirnih oči človeka, ki je vse življenje delal in se na stara leta zabaval v zavesti, da je vse življenje pošteno živel, ženi dal kar ji pripada, jo s solzami pokopal in otroke h kruhu spravil. Bil je človek, ki je mirne vesti čakal svoj dan večnega počitka.

»Eh, tukaj bom začel...«, je dejal aktivist Emil in pristopil k starcu. »Ali bo kaj za večerjo, stari?«, ga je pobaral.

Starec je povlekel trnek, a ni imel sreče: ribe ni ujel.

»Prefrigana je. Ne da se ujeti«, je potarnal, nastavljal novo vabo, ki mu jo je bila riba odnesla in spet vrgel

TVRDKA

Kerše

USTANOVljena LETA 1868

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emailirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

trnek v vošč. Samo tja je gledal, Emilu pa ni privoščil pogleda.

»Tudi ona ima pamet, tudi riba. Le da jo ima manj razvito kakor človek, ki je tudi produkt prirode. Vi-

Mama: Kaj sem le mislila, da sem kupila tako grdo, poredno punčko.

Metka: To je zato, mama, ker vedno samo gledaš, da ne bi potrošila kako liro več!

tiskarna

GRAPHIS

trst,

ul. sv. frančiška 20